

Motion till riksdagen 2021/22:4033

av **Ulf Kristersson m.fl. (M)**

Så får vi ordning på Sverige – Integration

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet med invandringen sammantaget ska vara bra för Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa två mått på integration, ett ekonomiskt mått och ett språkmått, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett volymmål för invandringen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetlig statlig ersättning till den som är ny i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalificering in i välfärden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på språkkunskaper och kunskaper om det svenska samhället för permanent uppehållstillstånd och medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanländas dagersättning bör villkoras med deltagande i Migrationsverkets samhällsintroduktion och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell läroplan för den kommunala samhällsorienteringen för invandrare och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad vikt vid jämställdhet och kvinnors rättigheter i samhällsorienteringen för invandrare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsluta samhällsorienteringen för invandrare med ett prov i samhällskunskap och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på godkänd sfi för full etableringsersättning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försörjningsstödet bör villkoras med deltagande i sfi eller tillräckliga språkkunskaper och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsad rätt till betald tolk för personer med permanent uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängt krav på hemvist för medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillfälligt etableringsstopp för konfessionella friskolor och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genomlysning av Skolinspektionen av befintliga konfessionella skolor och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning av slöjförbud i för- och grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avskaffat föreningsbidrag till etniskt definierade föreningar och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt kontroll av utbetalningar till civilsamhällesorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny brottsrubricering för hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning som möjlig påföljd vid hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om olaga frihetsbegränsning som nytt brott och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra förbud mot moralpoliser på offentliga platser genom tillträdesförbud och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa EBO för asylsökande och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över anvisningslagen för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidsbegränsat etableringsboende i max två år och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja hyrköp av bostad och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet för fastighetsägare att fastställa maximalt antal boende i en hyresrätt och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny nationell folkräkning för att motverka brott och utanförskap och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanländas ersättning bör begränsas till etableringsersättningen under fem år och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätten till kompletterande försörjningsstöd för nyanlända bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa etableringstillägget och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett bidragstak och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en restriktiv och enhetlig hantering av försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sänkt skatt på de allra lägsta arbetsinkomsterna genom ett förstärkt jobbskatteavdrag och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en jobbpremie för personer med långvarigt bidragsberoende och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett gemensamt utbetalningssystem för offentliga bidrag för att minska fusk och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bidragsbrottsenhet på Försäkringskassan och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på aktivitet på heltid för att få försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyldighet att stå till arbetsmarknadens förfogande i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på bidragstagare att delta i samhällsnyttiga insatser och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skattelättnad för företag som köper utbildning till anställda för att främja omställning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsplikt för den som lever på bidrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etableringsjobben bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler och förstärkta nystartsjobb för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökade program hos BVC i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk språkscreening på BVC för att upptäcka barn som inte kan svenska och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att språkförskola bör införas för barn som inte kan tillräcklig svenska och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en avgiftsfri förskola för barn till föräldrar med långvarigt bidragsberoende och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om längre skoldagar i lågstadiet med mer tid för svenska och matte och tillkännager detta för regeringen.

51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot dåliga skolor och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om aktivt och obligatoriskt skolval i alla kommuner och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om läxfritids på lågstadiet och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modersmålsundervisning inte ska konkurrera med andra ämnen och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärtjänster för lärare och rektorer på utsatta skolor och förskolor och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetenslyft för förskolepersonal med fokus på språkutveckling och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att knyta övningsskolor i utsatta områden till lärarutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk politik har aldrig tagit integrationsproblemen på allvar och därför inte heller fattat de politiska beslut som krävs. Resultatet är ett djupt utanförskap bland många invandrare. Nu behövs en helt ny integrationspolitik.

För ett land som Sverige är framgångsrik internationalisering en överlevnadsfråga. Våra världsledande företag berikar andra länder, och hundratusentals människor som kommit hit under årens lopp berikar vårt land med kultur, kunskap, entreprenörskap och skattepengar. Det är avgörande för vår framgång.

Men Sverige har under lång tid misslyckats med integrationen samtidigt som allt fler sökt sig hit: I dag är var femte person född utomlands, och bara de senaste tio åren har över 400 000 asylrelaterade uppehållstillstånd beviljats. Politiken har i decennier hoppats att allt ska gå bra men inte gjort det som krävs. Resultatet är ett farligt utanförskap bland många invandrare.

Siffror från riksdagens utredningstjänst som Moderaterna har tagit fram visar att 675 000 vuxna som invandrat inte är självförsörjande utan beroende av bidrag för sin försörjning. Det leder till ett liv i utanförskap, med barn som aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet och kvinnor som aldrig blir självständiga.

Den misslyckade integrationen berör hela vårt samhälle i form av bostadssegregation, arbetslöshet och bidragsberoende. Den ligger också i hög grad till grund för dåliga skolresultat, gängkriminalitet, hedersförtryck och radikalisering.

En av vår tids viktigaste uppgifter är att vända utvecklingen och det kräver en kursomläggning. Integration är ett ord som egentligen borde signalera hoppfullhet. När integrationen fungerar som bäst skapar den ett rikare samhälle, både för de som redan är del av gemenskapen och för de som ska integreras i den. Människor får möjlighet att utveckla sina förmågor och bidra till samhällsbygget, samtidigt som de lägger grunden för en bättre framtid för sina barn. Det genererar välstånd och framsteg som kommer alla till del.

Sverige ska vara ett land som tar sin del av ansvaret för att hjälpa människor på flykt i en trasig värld. Men vi måste samtidigt bära det fulla ansvaret för att de människor som kommer hit blir en del av samhället.

Sedan 1970-talet har en bärande idé i svensk politik varit att integration handlar om en ”process från två håll”, där både invandrare och infödda ska integreras i ett nytt multikulturellt samhälle. Den ansatsen leder fel. Politikens fokus måste i stället vara att de som kommer till Sverige ska både tillåtas och förväntas bli en del av det svenska samhället. Det handlar inte om att tvingas ge upp sin egen kultur utan om en nödvändig praktisk anpassning för att fungera i det svenska samhället – att respektera de lagar, seder och bruk som gäller här.

Vi är övertygade om att de flesta som invandrar hit förväntar sig att Sverige ska vara tydligt med vad som gäller i vårt land. Tydlighet och höga förväntningar är inte att exkludera, det är att ta människor på allvar. Den som gör rätt för sig ska omvänt kunna lita på att det svenska samhället erbjuder en ärlig chans att lyckas, och att rättsstatens likabehandling och trygghet omfattar alla.

Ska Sverige lyckas med integrationen måste vi höja ambitionsnivån. Moderaternas övergripande mål är att invandringen sammantaget ska vara bra för Sverige – inte för varje individ eller varje år, men som helhet och över tid. Precis som på andra områden bygger legitimiteten i invandrings- och integrationspolitiken på att den gör Sverige bättre, inte sämre.

I Sverige ska alla med egen kraft kunna bygga en bra framtid för sig själv och sina barn. Men i dag splittrar den misslyckade integrationen vårt samhälle på ett farligt vis. Men vi är övertygade om att det går att vända utvecklingen och samla en majoritet av svenska folket – alldeles oberoende av ursprung – till en ny och bättre kurs.

Moderaterna vill vända utvecklingen: att ordet integration förknippas med hopp snarare än hopplöshet. Uppgiften är varken liten eller enkel, men vi är fast övertygade om att den går att lösa. För att nå dit krävs målinriktade reformer på flera politikområden. Vi föreslår därför i denna motion reformer på sex olika områden som vi är övertygade om kan vända utvecklingen.

Integrationspolitikens mål

Invandring har bidragit till att skapa några av världens mest dynamiska samhällen. Men invandring kan också skapa ojämlikhet och stora motsättningar. När invandringen och integrationen fungerar bra, är det bra för landet och ger goda förutsättningar för den som invandrar att skapa en bättre framtid för sig och sina barn. Men så blir det inte om landet tar emot fler än vad landet klarar av att integrera.

Utanförskapet i våra utsatta områden är ett tydligt exempel på att integrationen inte har fungerat. Men integrationsproblemen berör hela samhället och griper in i nästan alla politiska sakfrågor: arbetslösheten och bidragsberoendet; kunskaps- och ordningsproblemen i skolan; vardagsbrottsligheten och den grova organiserade kriminaliteten; trångboddheten; ojämlikhet och ojämställdhet; radikaliserings- och extremism.

Det går att vända utvecklingen, men det kräver ett helt nytt sätt att se på integration och inte bara små justeringar i marginalen.

Den grundläggande premisen bör vara att integrationen i allt väsentligt är en enkelriktad process. Det är den som kommer hit som huvudsakligen förväntas anpassa

sig till det samhälle som redan finns. Det är inte samhället som ska förväntas anpassa sig till den som kommer ny till Sverige. Det handlar inte om att tvingas ge upp sin egen kultur utan om en nödvändig praktisk anpassning för att fungera i det svenska samhället – att respektera de lagar, seder och bruk som gäller här.

Den som gör rätt för sig ska samtidigt kunna lita på att det svenska samhället erbjuder en ärlig chans att lyckas, och att rättsstatens likabehandling och trygghet omfattar alla.

Invandringen ska vara bra för Sverige

Moderaterna anser att det övergripande målet för integrationspolitiken och ett slags tumregel för den samlade invandringspolitiken ska vara att invandringen sammantaget är bra för Sverige. Det betyder inte att varje invandrare personligen ska vara nyttig i någon enkel ekonomisk mening utan att den sammantagna invandringen över tid måste gagna vårt land. Invandringen måste vara legitim och ha stöd hos folket. Det kommer den bara i längden att kunna ha om den är bra för Sverige. Sverige ska vara ett land som tar sin del av ansvaret för att hjälpa människor på flykt. Samtidigt måste vi bära det fulla ansvaret för att de människor som kommer hit blir en del av samhället.

Rent ekonomiskt beror effekterna på de offentliga finanserna av hur många som får uppehållstillstånd i Sverige och hur snabbt de och eventuella anhöriga blir självförsörjande. Effekterna uppkommer genom att människor bidrar med skatter och socialförsäkringsavgifter samt får olika typer av offentliga transfereringar och tar del av offentlig konsumtion. Fram till år 1980 omfördelades inkomster från invandrare till svenskfödda genom den offentliga sektorn. Därefter har invandringen till Sverige inneburit stora kostnader för det svenska samhället, trots den gynnsamma åldersstrukturen hos invandrare.

En studie av Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi visar att flyktinginvandringen i dagsläget är en offentligfinansiell kostnad för Sverige, på både kort och lång sikt. Enligt studien uppgår nettoomfördelningen via de offentliga finanserna till en genomsnittlig flykting under hela dennes tid i Sverige i genomsnitt till 74 000 kronor per år. Den genomsnittliga flyktingen ger ett positivt nettobidrag till de offentliga finanserna under en begränsad period, men detta är inte tillräckligt stort för att täcka det initiala underskottet och det som uppkommer vid pensionsålder.

Stödet för migrations- och integrationspolitiken, liksom alla andra politikområden, bygger på att den tjänar samhället i stort. En politik som kostar mycket och dessutom skapar grogrund för allvarliga samhällsproblem kommer snabbt, och med rätta, att urholka medborgarnas förtroende för politiska beslut och beslutsfattare. Därför måste det uttalade målet vara att invandringen ska vara bra för Sverige.

När är en person integrerad?

Arbete är en viktig pusselbit för en lyckad integration, men det räcker inte. De flesta skulle knappast betrakta en person som går till jobbet varje morgon, men som inte tillåter sin dotter att själv välja partner, som integrerad. Integration handlar också om att respektera svensk lag, förstå värderingar som många svenskar delar liksom majoritetssamhällets normer och att till stor del anpassa sig till dessa.

Integration handlar alltså om flera parallella processer. Inom ramen för den övergripande målsättningen och tumregeln, att invandringen ska vara bra för Sverige,

föreslår Moderaterna mot denna bakgrund två mått på integration – ett ekonomiskt mått och ett språkmått.

I Sverige försörjer man sig själv

Hundratusentals invandrare jobbar, försörjer sig och bidrar till välfärden. Men en stor andel av de invandrare som kommit under senare decennier har inte etablerat sig på den svenska arbetsmarknaden. Aldrig har skillnaden i arbetslöshet mellan svenskfödda och invandrare varit större. Långt ifrån alla som i statistiken anses ha ett jobb kan leva på sina inkomster och försörja sig själva.

En studie som presenterades av Entreprenörskapsforum, och som granskar perioden 1990–2016, visar att det i genomsnitt tar fyra till fem år för hälften av de nyanlända att få någon form av jobb. Samtidigt tar det mer än ett decennium innan ens hälften är självförsörjande. År 2019 var cirka 675 000, eller 50 procent, av invandrarna i arbetsför ålder inte självförsörjande. Självförsörjning definieras som en bruttoinkomst på 186 000 kronor per år eller cirka 12 500 kronor netto per månad.

En del i att vara integrerad bör definieras i enkla ekonomiska termer: att vara självförsörjande. Först då kan man klara sig på egen hand och samtidigt bidra till det gemensamma. Moderaterna anser att integration bör mätas utifrån att människor lyckas bli självförsörjande och inte enbart utifrån sysselsättningsgrad. Att vara självförsörjande är viktigt i ekonomiska termer men kan också med fog sägas vara en grundläggande svensk värdering.

Enligt de finans- och klimatpolitiska ramverken ska regeringen varje år till riksdagen redovisa utvecklingen inom finans- och klimatpolitiken i förhållande till de uppsatta målen och de viktigaste besluten för att nå dessa mål.

Vi vill att regeringen ska genomföra en motsvarande redovisning av självförsörjningsmålet varje år. Redovisningen ska innehålla en redogörelse för utvecklingen av självförsörjningsgraden tillsammans med de viktigaste besluten för att öka densamma. Redovisningen ska göras inom ramen för integrationspolitikens övergripande mål – att invandringen ska vara bra för Sverige.

I Sverige talar man svenska

Att mäta hur framgångsrikt en person anpassar sig till ett nytt samhälle och ett nytt hemland är naturligtvis svårt och bäddar för konflikter om tolkningar. Vi är i detta avseende praktiskt lagda. Vi vill att människor som delar land, samhälle och ofta medborgarskap ska förstå varandra.

I vissa avseenden måste man anpassa sig. Lagar gäller alla. I andra avseenden är det en gradfråga. Många behåller hemlandets syn på saker men anpassar sig ändå på ett ”lagom” vis. De allra flesta håller dock med om att språket är helt centralt, och i Sverige talar man i huvudsak svenska.

Mot denna bakgrund är kunskaper i svenska ett lämpligt och användbart mått på praktisk anpassning, även om det givetvis har begränsningar. Måttet bör utgå ifrån undervisningen i svenska för invandrare (sfi). Den som klarar sfi-kurs C, vilket är den näst mest avancerade sfi-kursen, med godkänt betyg bör betraktas som en person med grundläggande svensk kunskaper. Detta är i linje med de språkrav för permanent uppehållstillstånd som Moderaterna föreslår. Ett mått för barn och unga som invandrat efter skolstart är att ha slutfört årskurs 9 med godkänt betyg i svenska som andraspråk.

Det saknas tillförlitlig statistik för studieresultat, genomströmning och hur stor andel av de nyanlända som studerar sfi på nationell nivå. I ett första steg måste därför Skolverket ges i uppdrag att samla in tillförlitlig statistik över studieresultaten i sfi. I nästa steg vill vi att regeringen varje år – i enlighet med principerna om måttet för självförsörjning – redovisar till riksdagen hur språkkunskaperna baserat på sfi-resultaten utvecklas, tillsammans med de viktigaste besluten för att förbättra språkkunskaperna. Redovisningen ska göras inom ramen för integrationspolitikens övergripande mål – att invandringen ska vara bra för Sverige.

Moderaterna vill att varje person som påbörjar sfi ska få en individuell prestationsplan som uppskattar tiden det kommer att ta att slutföra varje kurs och studieväg. Prestationsplanen ska utformas med hänsyn till den studerandes förkunskaper. Vid avbrutna studier eller studier som inte fullföljs med godkända studieresultat inom den angivna tidsramen aktualiseras ett åtgärdssystem som innebär att individer kan få en varning och ytterst delvis eller helt indragen etableringsersättning. För att få ett betyg i den sfi-kurs eleven går ska det vara obligatoriskt att genomföra nationella prov.

Moderaterna vill att en borte gräns och resultatkrav för sfi utreds, att de nationella proven i sfi ska vara obligatoriska inom samtliga kurser samt att nyanlända med eftergymnasial utbildning ska kunna kombinera studier i sfi med studier som möjliggör en akademisk eller yrkesinriktad specialisering.

Migration

Antalet människor som kommer till Sverige påverkar möjligheterna att lyckas med integrationen. Därför är den svenska migrationspolitiken en avgörande del av integrationspolitiken och den måste behandlas därefter. Sverige har under alltför lång tid haft en hög asylrelaterad invandring, utan att ta verkligt ansvar för att de som invandrar också ska bli en del av det svenska samhället. Idag är integrationsproblemen uppenbara.

Den höga asylrelaterade invandringen är huvudsakligen en konsekvens av att ett stort antal asylsökande sökt sig till just Sverige. Under de senaste tio åren har nästan en halv miljon personer sökt asyl i Sverige, varav knappt hälften kom 2014–2015. Nivåerna under dessa två år (cirka 80 000 respektive 160 000 asylsökande) skiljer sig drastiskt från nivåerna under övriga 2000-talet, då antalet som regel varierat mellan cirka 20 000 och 35 000 asylsökande. Belastningen på svenska myndigheter och mottagningssystemet har varit stor. Det gynnar varken den enskilda individen, integrationen eller de offentliga finanserna.

Förutsättningarna för att lyckas med integrationen beror på flera faktorer, men till stor del handlar det om hur många människor som kommer till Sverige samtidigt, liksom gruppens sammansättning. Den höga asylrelaterade invandringen till Sverige har under lång tid bidragit till det integrationsmisslyckande som vi nu ser i samhället, med parallellsamhällen och utanförskap som följd. Sveriges asylrelaterade invandring behöver struktureras upp och anpassas efter vår förmåga – eller snarare oförmåga – att klara av integrationen. För att lösa integrationsproblemen måste antalet asylsökande till Sverige därför vara betydligt lägre än vad det har varit och en rad åtgärder måste komma på plats för att uppnå detta. Nedan presenteras våra förslag som är kopplade till integrationsområdet. Men eftersom migrationspolitiken är avgörande för

integrationspolitiken så hänvisar vi till Moderaternas kommittémotion *En målstyrd och långsiktigt hållbar migrationspolitik* för resterande förslag på området.

Inför ett volymmål

En av de viktigaste åtgärderna för att minska den asylrelaterade invandringen till Sverige är att införa ett volymmål för mottagandet av asylsökande. Volymmålet ska innebära ett betydligt lägre mottagande än idag. Sveriges asylmottagande ska inte överstiga nivåerna i våra grannländer Norge, Finland och Danmark. I fråga om antal asylsökande innebär det i nuläget ett svenskt volymmål om drygt 5 000 asylsökande per år. Det motsvarar alltså mottagandet i Norge, Finland och Danmark för år 2019 med hänsyn tagen till folkmängd. Som jämförelse tog Sverige samma år emot nästan 22 000 asylsökande, och volymmålet skulle alltså innebära att mottagandet minskade med cirka 80 procent.

Med ett volymmål blir det slut på de tvära kast som fått dominera svensk migrationspolitik de senaste decennierna. Ett volymmål ska utformas i enlighet med Sveriges internationella konventionsåtaganden och med respekt för asylrätten. Ett överskridet mål kan aldrig i sig vara avslagsgrund för en enskild asylsökande. Var och en som efter en prövning bedöms ha skyddsbehov ska beviljas uppehållstillstånd i Sverige.

Låg och enhetlig statlig ersättning för den som är ny i Sverige

Den som kommer som ny till Sverige ska kunna få samhällets hjälp för sin försörjning under den första tiden i landet. Men det är avgörande att den sammanlagda ersättningen som ges dels ska vara låg, dels ska vara kopplad till tydliga krav på att arbeta sig in i samhället. Idag brister detta. Den ersättning som nyanlända får är ofta högre än försörjningsstödet. Det finns dessutom möjligheter att utöver etableringsersättningen erhålla kompletterande försörjningsstöd och på så sätt öka bidragsnivån ytterligare.

Moderaternas utgångspunkt är att ersättningen till nyanlända ska vara lägre än för de som är födda i Sverige eller som har bott i Sverige under lång tid. Den ersättning som ges ska också begränsas till ett ersättningssystem.

Den tid en person kan ha etableringsersättning bör samtidigt utökas från två år till fem år. Därmed avskaffas rätten till försörjningsstöd för den som varit i Sverige kortare tid än fem år. Staten, inte landets kommuner, ska med andra ord ta ansvar för nyanländas försörjning under en längre period. Därigenom tar staten ett större ansvar för de kostnader som uppkommit till följd av en misslyckad integration. Dock ska kommunerna fortsatt ha ansvar för insatser som till exempel undervisning i sfi, samhällsorientering och annan vuxenutbildning. Arbetsförmedlingen ansvarar för att ställa krav på att nyanlända deltar i insatser för att öka chanserna till jobb, men i vissa fall ska kommunerna kunna överta även det ansvaret. En förutsättning för ett sådant övertagande är att organiseringen av kontroll- och sanktionssystemet för den statliga ersättningen kan ordnas på ett effektivt sätt.

Kvalificering till förmåner och bidrag utöver etableringsersättningen

Sverige ska vara ett samhälle där vi tar hand om varandra, men där alla också förväntas bidra. Den som är ny i Sverige ska få en låg och enhetlig ersättning för att klara sitt uppehälle. Över tid ska en nyanländ sedan kunna arbeta sig in i samhället och ta del av

sociala förmåner och bidrag. Detta ska dock vara resultatet av egen ansträngning, och inte enbart bosättning. Kvalificeringen ska ske i takt med att man jobbar, betalar skatt och blir svensk medborgare. Det är både rimligt och rättvist.

Idag ges nyanlända tillgång till de svenska socialförsäkringssystemen, utan att ha arbetat och betalat skatt i Sverige. I ett läge där stora grupper nyanlända ska etablera sig på svensk arbetsmarknad är behovet av en tydlig arbetslinje i bidragssystemen större än tidigare. Arbetslinjen innebär att man ska kvalificera sig till bidrag och välfärdsförmåner genom arbete. Att istället automatiskt få tillgång till den svenska välfärden när man kommer till Sverige riskerar dels att minska drivkrafterna att arbeta, dels att förtroendet för de svenska bidragssystemen ifrågasätts. Det leder också till onödigt höga kostnader. Förutom att bidragssystemens utformning påverkar de ekonomiska drivkrafterna till arbete, så är detta också en viktig faktor i valet av land när man migrerar. Forskning visar att det finns ett starkt orsakssamband mellan ett mindre generöst bidragssystem och det aktuella landets invandring.

Moderaterna menar att den som kommer till Sverige bör få full tillgång till svenska bidrag och ersättningar enbart genom eget arbete eller genom permanent och laglig bosättning i Sverige. I annat fall bör ersättningarna begränsas till en grundläggande generell trygghet. Successiv kvalificering till välfärden utöver etableringsersättningen stärker drivkrafterna till arbete och integration samt minskar den ekonomiska belastningen på systemen.

Kvalificering ska krävas för bland annat följande bidrag i socialförsäkringsbalken: full föräldrapenning, flerbarnstillägg, adoptionsbidrag, omvårdnadsbidrag, bilstöd, merkostnadsersättning, omställningspension och särskilt pensionstillägg, sjukpenning och rehabiliteringspenning i särskilda fall samt assistansersättning enligt lagen om assistansersättning. Denna lista ska dock inte ses som uttömmande. Att genomföra en reform av detta slag kommer kräva en bredare utredning som omfattar flertalet bidrag samt en utformning av kvalificeringsmodellen som är förenlig med EU-rätten.

För vuxna med barn ska kvalificering genom arbete krävas för full föräldrapenning. Nyanlända som inte arbetar eller har fått permanent uppehållstillstånd ska enbart ha rätt till etableringsersättning under de första fem åren. Den som behöver vara föräldraledig under tiden med etableringsersättning ska behålla sin etableringsersättning under ledigheten, dock med krav på regelbunden kontakt med Arbetsförmedlingen eller kommunen för planering av återgången till arbetsmarknaden efter ledigheten.

I garantipensionen ska samma kvalificeringsregler gälla för alla. Garantipensionen är en grundtrygghet till dem som haft låg eller ingen förvärvsinkomst alls. Systemet har en inbyggd kvalificeringsmodell. För att få full garantipension krävs att man har bott minst 40 år i Sverige. Pensionen minskar med 1/40 för varje år av bosättning som saknas. Men för personer som kommit till Sverige som asylinvandrare finns ett undantag som innebär att bosättningstiden i hemlandet räknas in i försäkringstiden. År 2016 var nästan hälften av alla pensionärer med garantipension utrikes födda. Möjligheten att göra undantag för asylinvandrare bör fortsättningsvis tas bort. Om de totala pensionsförmånerna inte räcker för att uppnå skälig levnadsnivå utbetalas äldreförsörjningsstöd.

Ett ja måste vara ett ja – och ett nej måste vara ett nej

Ett stort antal människor återvänder inte till sitt hemland självmant efter att ha nekats uppehållstillstånd i Sverige. Migrationsverkets statistik visar att antalet före detta

asylsökande som inte har rätt att vistas i landet, och som borde ha lämnat Sverige, under perioden 2014–2019 uppgick till omkring 153 000 personer. Av dessa har omkring hälften registrerats som avvikna. De som stannar i Sverige utan tillstånd att vistas här lever i skuggsamhällen, som inte sällan präglas av såväl social utsatthet som illegalt arbete och kriminalitet.

Ett ja måste vara ett ja – och ett nej måste vara ett nej. Det är grunden för en reglerad invandring. Därför måste arbetet för att de asylsökande som fått avslag ska återvända hem förbättras väsentligt. Det handlar bland annat om fler förvarsplatser, anmälningsplikt, inre utlänningskontroller m.m. Förslagen beskrivs grundligt i Moderaternas kommittémotion *Ett väl fungerande återvändande*.

Reformerad arbetskraftsinvandring

Sveriges framgångar och vår gemensamma välfärd bygger på arbete. Att människor kan komma hit och bidra med sin kunskap och drivkraft är i grunden bra. Sverige ska vara det självklara landet för strävsamma och företagsamma människor – från hela världen.

Arbetslösheten är särskilt hög bland invandrare och personer med kortare utbildning. Samtidigt vittnar svenska företag och entreprenörer i normala konjunkturlägen om svårigheter att finna rätt kompetens. Enligt Tillväxtverket är bristande tillgång till lämplig arbetskraft ett av de största tillväxthindren för småföretag.

Det nuvarande systemet för arbetskraftsinvandring har brister. I internationella jämförelser sticker Sverige ut eftersom ett och samma regelverk gäller för all slags arbetskraftsinvandring, oavsett om det rör sig om högkvalificerad arbetskraft eller inte.

Flera studier visar också att systemet med arbetskraftsinvandring missbrukas på olika sätt. Ytterligare en avigsida med dagens system är kompetensutvisningarna, där människor som arbetat och gjort rätt för sig i flera år i Sverige utvisas på grund av mindre felaktigheter.

Förslagen för en reformerad arbetskraftsinvandring läggs i Moderaternas kommittémotion *Arbetskraftsinvandring*.

Anpassning till ett nytt hemland

Många som är nya i Sverige tar snabbt till sig svenska lagar och värderingar. Andra förefaller leva här utan att i större utsträckning försöka anpassa sig till det nya landet. Bland vissa finns till och med ett uppenbart motstånd mot värden såsom jämställdhet och individuell frihet samt synen på religionen som en fråga för varje individ själv att ta ställning till.

Integration sker genom flera parallella processer. En avgörande del är att man försörjer sig själv och bidrar till det gemensamma. Men det sker också genom anpassning: till lagar, kultur, seder, normer. Det handlar inte om att enbart ha kunskap om dessa, utan om att i det vardagliga och offentliga anamma ett beteende som ligger i linje med majoritetens förhållningssätt och att delta i den publika sfären. Samtidigt betyder lyckad integration inte alls att staten ska diktera en persons värderingar eller sträva efter att alla människor ska stöpas i samma form. Men integrationen, och ytterst den svenska samhällsgemenskapen, gynnas inte av en ordning där olika invandrargrupper lever i enklaver med normer och värderingar som inte är förenliga med majoritetssamhällets eller ens med svensk lag. Därför måste staten inom ramen för

integrationspolitiken, men också inom välfärden, sända tydliga signaler om vilka grundläggande värden som gäller i Sverige.

Sverige måste ha en integrationspolitik som helt och fullt fokuserar på att de som kommer till Sverige ska tillåtas och förväntas bli en del av det svenska samhället – genom att ställa krav och skapa möjligheter. Det kräver insatser för en praktisk anpassning, vad gäller både språk och värderingar.

Krav på språkkunskaper för permanent uppehållstillstånd och medborgarskap

Svenska språket har stor betydelse för integrationen, liksom för möjligheten att utöva de rättigheter som följer med uppehållstillstånd samt medborgarskap. Samma sak gäller grundläggande faktakunskaper om vårt samhälle.

Idag ställs inga krav på vare sig deltagande i undervisning eller en viss kunskapsnivå i svenska språket för att få permanent uppehållstillstånd. Det är anmärkningsvärt. Moderaterna anser att det bör ställas tydliga krav på nyanländas ansträngningar att lära sig svenska. Sådana ansträngningar ska vara en central del vid prövningen av permanent uppehållstillstånd. Moderaterna vill därför att godkända kunskaper i grundläggande svenska ska knytas till möjligheten för en person att få permanent uppehållstillstånd. Kravet bör ligga på minst nivå A2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk (CEFR), vilket innebär en språkförmåga på grundläggande nivå. Det motsvarar ungefär sfi-kurs C. Möjlighet till dispens från språkravet bör finnas exempelvis på grund av ålder, hälsa eller olika funktionsnedsättningar.

För att bli medborgare ska dessa kunskaper visas genom prov och eller på andra vis, till exempel godkända betyg från universitetskurser eller avslutad gymnasieutbildning.

Språkravet bör ligga på minst nivå B1 i den gemensamma europeiska referensramen för språk (CEFR), vilket innebär en språkförmåga på grundläggande nivå. Det motsvarar ungefär sfi-kurs D. Olika varianter av sådana krav finns i bland annat övriga nordiska länder och Tyskland. Möjlighet till dispens från kraven bör även i detta fall finnas exempelvis på grund av ålder, hälsa eller olika funktionsnedsättningar.

Utökad samhällsorientering för fler grupper

Samhällsorienteringen är avgörande för att så tidigt som möjligt ge nyanlända en grundläggande förståelse för det svenska samhället.

Migrationsverkets samhällsintroduktion behöver inledas redan under asylprocessen och vara obligatorisk samt spegla olika dimensioner av det svenska samhället. Den ska tydligt befästa vikten av det svenska språket, eget arbete samt de rättigheter och skyldigheter som gäller i Sverige. Om en asylsökande inte deltar i de aktiviteter Migrationsverket arrangerar ska hon eller han inte heller ha rätt till den dagarsättning som asylsökande annars får.

Moderaterna har drivit på för att utöka samhällsorienteringen för nyanlända från 60 till 100 timmar. Att detta genomförts är positivt. Vi vill att samhällsorienteringen ska avslutas med examination, det vill säga att ett samhällstest ska införas.

Tyngdpunkten i samhällsorienteringen ska enligt dagens förordning ligga på praktiska aspekter av att leva i Sverige – hur man lever och bor i Sverige liksom hur man åldras och vårdar sin hälsa. Moderaterna menar att samhällsorienteringen måste stöpas om. Praktiska aspekter ska ingå i samhällsorienteringen men inte utgöra huvuddelen. Istället måste den utvecklas till att fokusera på huvudsakliga värderingskillnader och hur vi lever här i Sverige. Det handlar till exempel om att barns och

ungdomars rättigheter måste belysas tydligare. Även kvinnors rättigheter ska belysas, med fokus på jämställdhet och nolltolerans mot hedersförtryck. Förväntan på arbete och egen försörjning måste vara tydlig, liksom nödvändigheten i att följa lagar och regler.

För att samhällsorienteringen ska vara likvärdig över hela landet och kvalitetssäkrad, bör en nationell kursplan införas som tydligare anger samhällsorienteringens innehåll och mål. Idag är varje kommun själv ansvarig för att ta fram en plan för samhällsorientering, vilket lett till stora skillnader i genomförande, innehåll och utförande.

Det behövs även bättre uppföljning. Länsstyrelserna har ett uppföljningsuppdrag, men det omfattar ingen granskning eller tillsyn av enskilda verksamheter utan är en mer övergripande rapportering om organisation och deltagande. I samband med att nationella kursplaner införs bör även tillsynen skärpas. Detta i syfte att säkerställa att verksamheterna följer det uppsatta innehållet samt uppnår målen och tillräcklig kvalitet i undervisningen.

Vidare finns ingen obligatorisk samhällsinformation till nyanlända barn och unga. Om barn inte känner till sina rättigheter enligt gällande lagar och regler, kan de inte heller hävda dem. Därför bör alla grund- och gymnasieskolor ges i uppdrag att vid mottagandet av en asylsökande eller nyanländ elev genomföra en kortare samhällsorientering anpassad till elevens ålder. Särskild vikt ska läggas vid frågor som demokrati, allas lika värde, barns rättigheter och jämställdhet. Samhällsorienteringen bör även innehålla praktisk information om vart man som barn kan vända sig för att ta tillvara sina rättigheter eller få stöd och hjälp, exempelvis den lokala ungdomsmottagningen, socialtjänsten eller tjejjourer.

Även personer över 65 år bör omfattas av krav på deltagande i samhällsorientering, såvida det inte är direkt olämpligt med hänsyn till sjukdom eller dålig hälsa. De äldre i familjen är ofta värderingsbärare och det är viktigt att information om samhällets rättigheter och skyldigheter även kommer dem till del.

Krav på godkänd sfi för bidrag

Under de första åren i Sverige läser nyanlända svenska för invandrare (sfi) som en del av etableringsplanen. Idag är det vanligt att studierna avbryts eller att man läser i många år utan att göra tillräckliga framsteg. Samtidigt skiljer sig Sverige från bland annat Tyskland, Nederländerna och Danmark genom att prestationen i språkutbildningen inte påverkar vare sig rätten till permanent uppehållstillstånd eller nivån på de ekonomiska ersättningar som det offentliga betalar ut. Moderaterna vill ställa högre krav på deltagare i sfi så att fler lär sig svenska snabbare. Fler måste klara sfi för att kunna ta sig vidare till jobb eller utbildning.

Varje person som påbörjar sfi ska få en individuell prestationsplan som uppskattar tiden det kommer att ta att slutföra varje kurs och studieväg. Prestationsplanen ska utformas utifrån en modell som tar hänsyn till den studerandes förkunskaper, såsom tidigare utbildning. Vid avbrutna studier eller studier som inte fullföljs med godkända studieresultat inom den angivna tidsramen aktualiseras ett åtgärdssystem som innebär att individer kan få en varning och ytterst delvis eller helt indragen etableringsersättning.

För individer som har försörjningsstöd bör full ersättning beviljas endast om samtliga vuxna i hushållet läser sfi i enlighet med sin individuella prestationsplan eller uppfyller språkraven för permanent uppehållstillstånd.

Begränsa tolkkostnader

Tolktjänster och tolkningens infrastruktur kostar det offentliga ungefär två miljarder kronor årligen. Rätten till tolk vid kontakter med myndigheter är idag obegränsad för individer som inte behärskar svenska. Det spelar ingen roll hur länge en person har varit i Sverige. Det gör att behovet av att lära sig svenska minskar, vilket skickar helt fel signaler om det egna ansvaret för att lära sig svenska och värdet av det svenska språket.

Moderaterna föreslår därför att rätten till betald tolk upphör för personer som har permanent uppehållstillstånd. Det ligger helt i linje med kravet på grundläggande kunskaper i svenska språket för permanent uppehållstillstånd. Undantag ska göras för brottmål eller utlänningsmål i de fall då det står klart att ett tolkbehov föreligger.

Genom att stärka drivkrafterna att lära sig svenska och därmed klara sig utan tolk vinner både den enskilda personen och samhället i stort.

Förlängd hemvist och krav på skötsamhet

Idag krävs som huvudregel fem års hemvist i Sverige för medborgarskap. För statslösa och flyktingar gäller fyra år och för nordiska medborgare två år. 2015 införde Sverige ett asylsystem med tillfälliga uppehållstillstånd, och Moderaterna vill att det ska gälla även framöver. Det innebär att tidpunkterna för förvärv av permanent uppehållstillstånd respektive svenskt medborgarskap med dagens regler i många fall kan komma att ligga mycket nära varandra. Permanent uppehållstillstånd bör dock vara ett steg på vägen till ett medborgarskap. Moderaterna vill införa två års förlängning i krav på hemvist. Det skulle innebära sammanlagt sju års krav på hemvist som huvudregel och sex år för statslösa och flyktingar.

De förlängda hemvistkraven för medborgarskap bör kombineras med en möjlighet att förvärva medborgarskap tre år tidigare för den som jobbar och försörjer sig själv och som har tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Det skulle innebära en kraftfull drivkraft för att snabbt komma in i det svenska samhälls- och arbetslivet.

Därtill bör det införas ett krav på skötsamt liv för alla personer över 15 års ålder som söker medborgarskap, ett vandelskrav. Det förtydligar vikten av ett hederligt levnadssätt samt uppvärderar det svenska medborgarskapet. Det vandelskrav som finns idag är förenat med undantag för vissa grupper, däribland för ungdomar i åldern 15–17 år samt för unga vuxna i åldern 18–21 år som har bott i Sverige sedan 13 års ålder.

Lika fri- och rättigheter för alla

Tillfälligt etableringsstopp för och genomlysning av konfessionella friskolor

Moderaterna värnar friskolereformen, inte minst för att den ger möjligheter för elever och deras föräldrar att välja den skola och undervisningsform som passar dem bäst. Här ingår även skolor med konfessionell inriktning, vilket också Sverige måste garantera genom Europakonventionen. Det finns många välfungerande konfessionella friskolor i Sverige, där undervisningen håller hög kvalitet och där barn och unga inom ramen för skoldagen får ett viktigt sammanhang att ge uttryck för såväl sin kulturella identitet som sin religiösa övertygelse. Men det finns också exempel på friskolor, både med och utan konfessionell inriktning, där politisk och religiös extremism förekommit.

Som ett led i att värna friskolereformen måste den skyddas från missbruk. I första hand krävs förstärkt ägarprövning, tillsyn och kontroll för att stoppa skolor som främjar religiös och politisk extremism. Moderaterna menar därför att den ägar- och ledningsprövning som görs inför godkännande av friskolor bör kompletteras när det gäller prövningen av lämplighet att bedriva verksamheten. Kompletteringen innebär att den enskildes lämplighet även ska prövas i förhållande till vissa särskilt fastställda demokrativillkor. Sådana villkor har bland annat föreslagits i den statliga utredningen om nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64). Utredningen föreslår också att det ska införas en huvudmannaförsäkran för personer som vill starta nya skolor där de försäkrar att verksamheten kommer att bedrivas i överensstämmelse med centrala demokratiska principer. Även detta anser Moderaterna bör införas.

Moderaterna har sedan tidigare även lagt fram förslag att pausa nyetablering av konfessionella friskolor till dess att ett tydligare regelverk och effektivare kontroller finns på plats. Vi står fast vid detta – ett tillfälligt etableringsstopp för konfessionella friskolor bör införas, och under denna period ska befintliga verksamheter med konfessionell inriktning inte heller kunna utöka sin verksamhet. Det tillfälliga stoppet ska givetvis utformas på så sätt att det är förenligt med de internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa.

Under det tillfälliga etableringsstoppet bör en fullständig genomlysning av befintliga konfessionella skolor genomföras. Det innebär att Skolinspektionen ska granska huruvida skolorna följer läroplanen och skollagen. Konkret kan det till exempel handla om huruvida historie-, religions- och sex- och samlevnadsundervisning bedrivs och håller tillräcklig kvalitet. Skolor som inte klarar genomlysningen ska inte få förnyat skoltillstånd och därmed tvingas stängas. Etableringsstoppet ska upphöra när genomlysningen är slutförd och när ett fungerande demokrativillkor i ägar- och ledningsprövningen finns på plats.

Utredning av slöjförbud i förskola och grundskola

För- och grundskolan bör vara en frizon där flickor och pojkar ges samma möjligheter och behandlas lika. Barns frihet ska inte begränsas på grund av deras kön. Att tvinga barn att ha slöja är uttryck för en hederskultur som bör motverkas. Här är det viktigt att det svenska samhället är tydligt och visar att vi inte tolererar tvång eller hederskultur. Att flickor i skolåldern måste skylta sig är uttryck för en syn på pojkar och flickor som vi inte vill ska etableras eller utvecklas i Sverige.

Frågan om slöja på barn är dock inte enkel. Ett förbud att bära slöja i skolan innebär att den direkta åtgärden riktas mot de som utsätts för hederskultur snarare än de som utövar den. Det kan skapa en lojalitetskonflikt hos barnet som i och med ett förbud utsätts för ännu en tvångsåtgärd – men nu från det allmänna. Det finns också konstitutionella fri- och rättighetsaspekter som gör frågan komplex. Det handlar bland annat om avvägningen mellan religionsfrihet och jämställdhet i skolan samt de gränsdragningsproblem som kan uppkomma med ett förbud.

Frågan om ett förbud mot slöja på barn ska införas i svensk för- och grundskola är av sådan karaktär och inrymmer frågeställningar som innebär att den bör hanteras på nationell nivå snarare än lokalt. Moderaterna vill därför att en statlig utredning ska tillsättas för att överväga om ett slöjförbud ska införas i svensk skola. En sådan utredning bör ta ett helhetsgrepp i frågan och analysera alla de för- och nackdelar som

finns med ett förbud. Utredningen bör vidare ta intryck av de erfarenheter som finns i övriga europeiska länder som infört liknande lagstiftning.

Avskaffa föreningsbidrag till etniskt definierade föreningar

Bidrag till organisationer bildade på etnisk grund syftar till ”att stärka organisationernas egna initiativ och verksamheter som rör kultur, språk, identitet och delaktighet i samhället”. År 2019 uppgick dessa bidrag till 18,9 miljoner kronor och de fördelades på ett 40-tal organisationer.

Givetvis ska det stå personer med liknande etnisk bakgrund fritt att med egna medel bilda sina egna föreningar. De statliga bidragen bör dock inriktas på verksamheter som tydligt främjar integration, snarare än att samla människor enbart på grundval av att de delar en viss etnicitet. Därför bör bidragen till organisationer bildade på enbart etnisk grund avskaffas.

Översyn av utbetalningssystem till civilsamhällets organisationer

Såväl ungdomsorganisationer som trossamfund och folkbildningen har under åren haft problem med våldsbejakande extremism och andra idéströmningar som syftar till att undergräva det demokratiska samhället. Kontrollen har i många fall brustit. I nuläget är utbetalningarna spridda över flera myndigheter, till exempel Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Myndigheten för stöd till trossamfund (SST). Bidrag fördelas också via Folkbildningsrådet, som är en ideell förening.

För att öka kontrollen och kunna tillämpa mer enhetliga demokrativillkor borde alla bidrag till ungdomsorganisationer, trossamfund och folkbildningen samlas under ett paraply. Att bristande tillsyn och missbruk av utbetalade bidrag gång på gång uppdragas är ett tydligt tecken på att nuvarande struktur inte fungerar. Samtidigt är det viktigt att en ny myndighet inte enbart besitter erforderlig kompetens för att utöva tillsyn och göra bidragsbedömningar utan också kan bejaka olika organisationers särart. Detta får dock aldrig användas som en ursäkt för undermålig uppföljning och kontroll av hur skattemedel används.

Hedersförtryck och hedersvåld

I Sverige ska ingen ha rätt att hindra någon annan från att gå ut och röra sig fritt, träffa kompisar, besöka ett badhus, jobba eller skaffa sig en utbildning. Men idag lever många vuxna och barn under hedersrelaterat våld och förtryck.

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kännetecknas av att det oftast utövas kollektivt. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och valet av partner är inte individens eget val utan en angelägenhet för familjen eller hela släkten. Hbtq-personer är särskilt utsatta. Ibland är en och samma person både offer och förövare; detta gäller inte minst pojkar och unga män.

Att blunda för hedersvåld och hedersförtryck är att svika de människor som drabbas. När värderingarna om jämställdhet och frihet utmanas måste det motverkas genom dels en livskraftig värderingsdebatt, dels konkret politik. Det svenska samhället behöver arbeta mer aktivt med att stödja människor och organisationer som verkar för jämställdhet och respekt för individens frihet. Staten och samhället behöver både skapa ett tryck på klanbaserade strukturer i Sverige och samtidigt utveckla förmågan att hjälpa människor som vill lämna dessa strukturer.

Länsstyrelsen Östergötland har haft ett nationellt uppdrag från regeringen att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck sedan år 2005. Uppdraget har bidragit till att en kvalificerad organisation har byggts upp inom myndigheten. Inget talar för att behovet av omfattande insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck kommer att minska – snarare tvärtom. Därför är det välkommet att besked givits om att Länsstyrelsen Östergötlands nationella kompetensteam ska utvecklas och permanentas i form av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Det behövs dock skarpare lagstiftning för att motverka hedersvåld och hedersförtryck. Idag finns inget specifikt hedersbrott i brottsbalken, även om en del handlingar som utförs i hederns namn är kriminaliserade. Moderaterna vill därför införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott med grov fridskränkning som förebild, men där gärningsmannakretsen vidgas och där gärningar som begås av flera olika personer i samförstånd ska omfattas. Frågan har utretts, och det är angeläget att ny lagstiftning kommer på plats.

Hedersbrott bör ha ett minimistraff ungefär motsvarande minimistraffet för grov fridskränkning. Straffskalan för brottet kommer således endast omfatta fängelse. Det innebär att hedersbrott kommer att kunna medföra utvisning för utländska medborgare. Enligt andra förslag som Moderaterna har lagt fram ska utvisning som utgångspunkt alltid ske av utländska medborgare som döms för ett brott på fängelsenivå.

Moralpoliser

Något som på senare tid har uppmärksammats allt mer är företeelsen med själv-utnämnda så kallade moralpoliser. Kvinnor bosatta i förorter tvingas följa informella regler som upprätthålls av män, och även i viss mån av kvinnor, i området. Begränsningarna kan avse kvinnans rörelsefrihet, hennes val av kläder och vilka hon umgås med. Moderaterna vill därför genom ett särskilt brott – olaga frihetsbegränsning – kriminalisera att någon genom tvång eller otillbörliga påtryckningar förmår en person att följa regler eller instruktioner som syftar till att upprätthålla en viss människas eller grups heder. Vidare bör förekomsten av så kallade moralpoliser också kartläggas. En kartläggning kan bland annat tjäna som underlag för kommunernas, polisens och andra myndigheters beslut om åtgärder.

Det bör även införas en möjlighet att förbjuda moralpoliser på offentliga platser genom ett tillträdesförbud. Ett sådant förbud innebär att en viss person förbjuds att uppehålla sig inom ett visst angivet område om personen skapar otrygghet och begränsar andra personers möjlighet att röra sig fritt i samhället för att upprätthålla en viss persons eller grups heder. Området ska vara avgränsat. Tillträdesförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som högst får vara tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader.

Bosättning

De flesta asylsökande bosätter sig idag i så kallat eget boende (EBO) i väntan på beslut från Migrationsverket, istället för att bo i Migrationsverkets anläggningar. Ofta finns det egna boendet i redan segregerade områden, vilket innebär att EBO bidrar till att öka segregationen ytterligare. Även bland asylsökande som får uppehållstillstånd, och som har rätt till boende genom anvisningslagen i minst två år, väljer flertalet att bosätta sig på egen hand.

Klyftan är stor mellan de utsatta områdena, där många asylsökande och nyanlända väljer att bosätta sig, och övriga bostadsområden. Den som bor och växer upp i ett utsatt område möter inte sällan en tuff vardag med trångboddhet, otrygghet och arbetslöshet. Dessutom finns få naturliga kontaktytor mellan de som bor i ett utsatt område och de som bor i exempelvis ett närliggande bostadsområde. Ofta kan det fysiska avståndet mellan områdena vara bara någon kilometer, medan levnadsvillkoren är helt olika.

Människors utbildning, ekonomi och kontaktnät påverkar möjligheterna till arbete och egen försörjning. Men det ger också kapacitet och självförtroende att ställa krav på kvaliteten och tillgängligheten i offentlig service, såsom skola, hälso- och sjukvård samt polisenärvaro. I utsatta områden riskerar segregationen att förstärka befintliga levnadsvillkor. En negativ spiral skapas som drabbar både den enskilde och området som helhet.

Dagens system för bosättning av asylsökande och nyanlända leder också till stor belastning på kommunernas ekonomi. Många av det stora antalet asylsökande som kom till Sverige under 2015 har inte längre rätt till, eller kommer snart inte att ha rätt till, statlig etableringsersättning – men har inte heller lyckats etablera sig. Det innebär att många kommuner redan har fått kraftigt ökade utgifter för både försörjningsstöd och nödbostäder. Situationen förväntas bli värre de kommande åren. Vissa kommuner har också börjat arbeta aktivt för att dessa hushåll ska flytta till andra kommuner för att på så sätt slippa det ekonomiska ansvaret.

För att motverka boendesegregationen och dess negativa effekter samt jämna ut uppväxtskillnader behövs en rad reformer, inte minst vad gäller bosättningen av asylsökande och nyanlända. Utgångspunkten är att svenska lagar och de krav som ställs från samhällets sida gäller överallt. Likaså ska den offentliga servicen vara tillgänglig och av hög kvalitet, oavsett var du bor. Rättigheter, skyldigheter och möjligheter ska gälla lika för alla.

Möjligheten till EBO under asyltiden bör därför avskaffas. Det innebär att asylsökande ska bo på boenden som tillhandahålls av Migrationsverket. Det skulle även underlätta det återvändande som blir aktuellt om den asylsökande nekas uppehållstillstånd.

Asyltiden bör i första hand vara inriktad på asylprövningen. Att det funnits ett behov av integrationsåtgärder under asyltiden har varit en konsekvens av långa väntetider på asylbeslut. Dessutom är insatser för integration av mindre värde för den stora grupp som får nej på asylansökan. Väntetiderna på beslut måste därför hållas korta – tre till sex månaders väntetid istället för flera år. Detta möjliggörs inte minst genom en kraftig minskning av antalet asylsökande.

Se över anvisningslagen

Sveriges kommuner är sedan år 2016 skyldiga att ta emot nyanlända, det vill säga asylsökande som fått uppehållstillstånd, för bosättning genom anvisningslagen. Givet att volymmålet genomförs och att antalet asylsökande minskar kraftigt, bör anvisningslagen tills vidare kvarstå. Att nyanlända fördelas mellan landets kommuner bidrar till att minska boendesegregationen. Samtidigt föreslår vi en översyn av de faktorer som styr fördelningen av nyanlända och viktningen av dessa faktorer. I dagsläget anger anvisningslagen fyra faktorer: kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantaget mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Vi menar att en tillkommande

faktor bör vara hur bostadssituationen ser ut i en kommun. Det kan till exempel handla om eventuell bostadsbrist och förutsättningarna att bygga nya bostäder.

Tidsbegränsat etableringsboende

Kommuner skiljer sig idag åt när det gäller hur länge boende enligt anvisningslagen erbjuds. Cirka fyra av tio kommuner erbjuder permanenta boenden. Det är inte rimligt att den som är ny i Sverige får permanent bostad, eller långvarig rätt till bostad, framför andra. Det skapar en helt felaktig bild av vad man kan förvänta sig i Sverige, och det är en bostadspolitisk inriktning som inte gäller generellt för alla i Sverige.

Istället bör det införas en nationell modell med etableringsboende i max två år. För att få ett etableringsboende ska även krav ställas på att personen deltar aktivt i etableringsinsatser för att öka möjligheten till egen försörjning. På så sätt sänds en tydlig signal om vikten av jobb, studier och egna ansträngningar. Efter de två åren, eller tidigare om personen inte deltar i etableringsinsatser, upphör boendet och personen hänvisas då till den ordinarie bostadsmarknaden. Det innebär att nyanlända ska söka bostad på samma villkor som övriga befolkningen.

Det ska även finnas vägledning i hur man gör för att hitta en bostad på egen hand. Många kommuner erbjuder redan idag så kallad bosökskola, vilket innebär att kommunerna erbjuder stöd i hur man söker en bostad. Sådana projekt bör formaliseras och spridas till fler kommuner.

En långsiktigt hållbar bostadspolitik

I Sverige råder det stor bostadsbrist. Tre av fyra kommuner anger underskott på bostäder. Unga, studenter och nyanlända har särskilt svårt att hitta boende, liksom äldre personer som är i behov av att byta bostad. Över 6 000 000 bostäder behövs inom de närmsta sju åren, enligt Boverket. Under efterkrigstiden rådde en likartad bostadsbrist. Lösningen blev 1960- och 70-talens så kallade miljonprogram, genom vilket det byggdes ett stort antal bostäder på kort tid. Flera av de utsatta områden som uppstått finns idag i miljonprogramsområden.

Svensk bostadsmarknad behöver reformeras i grunden. Detta är i högsta grad viktigt för att stärka integrationen. Med en fungerande bostadsmarknad kan människor, inte minst de som är nya i Sverige, flytta dit jobben finns och bygga en stabil grund att stå på.

Det är bland annat mot denna bakgrund som Moderaterna har lagt fram omfattande förslag för att fler ska kunna köpa eller hyra sin första bostad. Det handlar dels om att förenkla och förkorta byggprocesser samt att öka tillgången på byggklar mark, dels om att förbättra rörligheten på bostadsmarknaden. För detta behövs en långsiktig och blocköverskridande överenskommelse om bostadsmarknadens funktionssätt. I det här läget räcker det inte att lappa och laga. Utan ett helhetsgrepp om bostadspolitiken kommer dagens problem att kvarstå och fördjupas.

Trygga och mer attraktiva boendemiljöer

I miljonprogrammets flerbostadsområden utgör kombinationen av den fysiska miljön och den socioekonomiska situationen grogrund för kriminalitet och otrygghet, något som förstärks ytterligare av att den absoluta majoriteten av bostäderna utgörs av hyresrätter som är byggda samtidigt.

För de flesta utgör en hyresrätt det första steget in på bostadsmarknaden. En hyresrätt lämpar sig väl genom att det inte krävs någon kontantinsats. Att hyra en bostad är ett mycket bra alternativ och erbjuder flexibilitet för olika faser i livet: för den som flyttar till annan ort för att studera eller arbeta, för den som vill provbo på en annan ort eller för den som på sin ålders höst önskar sälja sitt hus till förmån för en mer tillgänglig lägenhet, för att nämna några exempel.

För lägenheter finns i dag två upplåtelseformer: bostadsrätter och ägarlägenheter. I dagsläget är bostadsrätten den i särklass vanligaste ägandeformen av lägenheter i Sverige och den är ganska unik för Sverige som land. Moderaterna vill verka för ombildning från hyresrätt till bostadsrätt. Det innebär en möjlighet för de boende att få större inflytande över sina bostäder. Det innebär också att det är möjligt att relativt snabbt få fler ägda bostäder i områden som domineras av hyresrätter och där marknadsförutsättningarna för nyproduktion av bostadsrätter eller ägarlägenheter är små. Att möjliggöra större inslag av ägt boende i områden dominerade av hyresrätter innebär att personer som bor där inte behöver flytta från området för att kunna inleda sin boendekarriär. Det skapar i sin tur en större mångfald bland de boende.

Ägt boende bidrar till den sociala rörligheten och en ägd bostad är ett verktyg för den sociala rörligheten. Detta behöver uppmuntras och öka i andel. Vilken upplåtelseform som har bäst förutsättningar att vara framgångsrik måste avgöras på den lokala marknaden.

Moderaterna vill också möjliggöra och verka för hyrköp. Hyrköp är ett samlingsbegrepp för olika modeller som går ut på att ett hushåll initialt hyr en bostad men i syfte att på sikt äga den. Hyrköp är en mycket utbredd och vanligt förekommande affärsuppgörelse när det gäller köp eller hyra av lösöre, men fortfarande mycket ovanlig när det gäller uthyrning och försäljning av bostäder. Det finns internationella exempel så som den finska modellen ”Omaksi”, men försök har också gjorts i liten skala i Sverige. Våren 2016 tillkännagav riksdagen för regeringen att den borde utreda möjligheten att främja ett hyrköpssystem så att fler får möjlighet att äga sitt boende. Någon utredning har ännu inte tillsatts och vi anser att det bör ske omgående.

Möjlighet för fastighetsägare att fastställa maximalt antal boende i en hyresrätt

Sexton procent av Sveriges befolkning bor trångt. I våra grannländer ligger trångboddheten på under tio procent. Skillnaden mellan inrikes och utrikes födda är stor. För inrikes födda ligger andelen på nio procent, och för utrikes födda är den 30 procent, enligt SCB. En granskning av Riksrevisionen visar att trångboddheten ökat de senaste 20 åren och att ökningen är som störst bland första generationens invandrare. Andelen extremt trångbodda, det vill säga där fler än två delar sovrum, har fördubblats från 2,5 till 5 procent av befolkningen. Samtidigt uppskattas antalet personer som vistas i Sverige utan tillstånd vara stort, vilket sannolikt innebär att trångboddheten är mer omfattande än vad statistiken ger uttryck för.

Många av de familjer som bor i just utsatta områden är såväl barnrika som trångbodda. Möjligheten till studier för läxor och skolarbete är ofta begränsad. Det gör också att barn och ungdomar tillbringar mer tid ute, utan närhet till vuxna, vilket gör dem mer utsatta.

Att avskaffa EBO är en viktig del i att motverka trångboddhet. Moderaterna vill därutöver utreda en möjlighet för fastighetsägarna att vid tecknandet av nya kontrakt fastställa antalet personer som får vara skrivna i lägenheten för att på så vis kunna

förhindra trångboddhet. För det fall det uppdragas att fler personer än avtalats är skrivna i lägenheten ska det kunna utgöra en förverkansgrund.

Genomför en nationell folkräkning

Bristerna i folkbokföringen har länge varit kända. Skatteverket uppskattar att omkring 200 000 personer är skrivna på felaktiga adresser i Sverige. Exakt hur omfattande problemen är vet dock ingen. En folkbokföring som inte staten har kontroll över kommer till en stor kostnad för skattebetalarna och försvårar arbetet att hjälpa dem som behöver samhällets stöd allra mest.

Fusket med folkbokföringsuppgifter är en avgörande faktor i den organiserade brottslighetens verksamhet. Genom att ange falska folkbokföringsuppgifter kan kriminella dölja sin identitet. När staten inte vet vem som bor var blir det enklare för brottslingar att gömma sig undan rättvisan och på så sätt fortsätta sin destruktiva verksamhet. Kriminella använder idag falska adresser för att tillskansa sig bidrag och välfärdsförmåner som man egentligen inte har rätt till. Lag och ordning behöver tryggas, annars riskerar vi att befästa omfattande parallellsamhällen.

En folkräkning ger staten möjlighet att bättre bekämpa brott och verktyg för att hindra framväxten av utanförskap och parallellsamhällen och ger viktig kunskap i arbetet för att motverka problem som trångboddhet. Därför vill Moderaterna genomföra en ny nationell folkräkning.

Arbetsmarknad

För att lyckas med integrationen är det avgörande att fler invandrare försörjer sig själva. Den svenska välfärdsmodellen, med ett starkt skyddsnät och hög kvalitet på den offentliga servicen, bygger på att de allra flesta arbetar. Att personer som skulle kunna arbeta inte gör det är kostsamt för både samhället och individen. För samhället innebär det att skattepengar som hade kunnat gå till sjukvård, skola och polis istället betalas ut i bidrag. För individen leder det till utanförskap, med allvarliga konsekvenser. Till exempel har barn till personer med försörjningsstöd sämre resultat i skolan och får oftare själva försörjningsstöd som unga vuxna.

Integrationen av invandrare på arbetsmarknaden är dessutom den viktigaste faktorn om invandringen ska bli bra för Sverige. Här finns idag omfattande problem. Skillnaden i arbetslöshet mellan svenskfödda och invandrare har aldrig varit större. Samtidigt stiger också långtidsarbetslösheten, där invandrare utgör en majoritet.

Forskning har visat att asylinvandrades möjlighet till integration på arbetsmarknaden påverkas av konjunkturen vid ankomsten. Risken att coronapandemin kommer att inverka negativt på nyanländas möjligheter att skaffa ett jobb är därför uppenbar. De individer som redan innan krisen stod långt ifrån arbetsmarknaden riskerar nu att halka längre bak i kön till ett arbete, särskilt som flera branscher där många får sitt första jobb drabbats hårt.

Integrationsproblemen har också vuxit sig större på senare år. Antalet invandrade som saknar de färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden har blivit större, samtidigt som den tid det tar för asyl- och anhöriginvandrare att etablera sig på arbetsmarknaden i stort sett varit oförändrad.

Ska Sverige lyckas bättre med integrationen av invandrare krävs ett metodiskt arbete som utgår från en ärlig och realistisk syn på hur lätt eller svårt det är för olika personer att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

För det första behöver vi vara ärliga med att de stora integrationsproblem som Sverige har motiverar en kraftigt minskad invandring. Om Sverige inte klarar av att minska invandringen kommer det vara omöjligt att få in fler på den svenska arbetsmarknaden.

För det andra är det avgörande att alla de som inte har ett arbete men som kan arbeta är aktiva för att komma in på arbetsmarknaden och söker de arbeten som finns. Därför behöver bidragssystemen reformeras så att det lönar sig bättre att gå från bidrag till jobb. Då kan vi också säkerställa att alla de som klarar av kraven på den svenska arbetsmarknaden har möjlighet att komma i arbete.

För det tredje behöver vi inse att alla som har kommit till Sverige inte klarar av att nå de krav som ställs på den svenska arbetsmarknaden. Detta kommer att behöva mötas dels genom utbildningsreformer, dels genom att fackförbund och arbetsgivare tar ett mycket större ansvar än vad som är fallet idag. Den svenska arbetsmarknadsmodellen fungerar i många delar mycket bra, men den får inte bli ett skäl till att tiotusentals personer står utan jobb för att flexibiliteten har förhandlats bort.

För det fjärde behöver integrationsarbetet vila på insikten att det kommer att vara mycket svårt att integrera vissa personer. Sverige har en högspecialiserad arbetsmarknad som många kommer att ha svårt att anpassa sig till. Det behövs därför reformer för att fånga upp dem som under lång tid kommer att ha det oerhört svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Reformer för att fler nyanlända ska komma i arbete

Ju mer man tjänar på att jobba, desto fler vill jobba. Det innebär att skillnaden mellan att leva på bidrag jämfört med att jobba bör vara betydande. Samtidigt riskerar alltför låga ersättningar att innebära sämre matchning på arbetsmarknaden, eftersom människor i högre utsträckning känner sig tvungna att ta arbeten som inte motsvarar deras kvalifikationer. Låga ersättningar och därmed lägre disponibel inkomst kan åtminstone på kort sikt också leda till ökad fattigdom och skapa risk för ökad kriminalitet, men även minskad arbetskraft. Målet bör alltså vara att åstadkomma en så stor skillnad mellan bidrag och lön som möjligt, samtidigt som de oönskade effekterna motverkas.

Beräkningar från riksdagens utredningstjänst visar på bristande ekonomiska drivkrafter i både försörjningsstödet och etableringsersättningen samt bekräftar behovet av nya utbudsreformer som fokuserar på de ersättningar och bidrag som betalas ut till nyanlända och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Idag lönar det sig olika mycket att gå från bidrag till arbete, beroende på hur familjesammansättningen ser ut och vilken ersättning individen har. De största problemen när det gäller drivkrafterna att gå från bidrag till arbete återfinns i försörjningsstödet, där det ekonomiska utbytet av att börja arbeta är obefintligt eller mycket litet. I flera fall minskar den disponibla inkomsten när en person i hushållet börjar arbeta. Hushållet förlorar alltså på att börja arbeta jämfört med att fortsätta leva på bidrag. Den individualiserade etableringsersättningen har visserligen bidragit till att öka incitamenten att gå från bidrag till arbete, men de ekonomiska incitamenten i etableringsersättningen behöver ses över.

Nyanlända har idag tillgång till ersättningar på samma villkor som övriga personer som arbetar eller bor i Sverige. Det enda undantaget är etableringsersättningen, vilken bara betalas till nyanlända som deltar i etableringsinsatser. Moderaterna menar att den som kommer ny till Sverige istället stegvis ska kvalificera sig till olika bidrag och sociala förmåner. Detta ska ske i takt med att man jobbar, betalar skatt och blir svensk medborgare.

Det är rimligt att den som kommer ny till Sverige har en lägre ersättning när den saknar arbete än personer som har bott och arbetat här under hela sitt liv eller under en lång tid. Moderaternas utgångspunkt är därför att ersättningen till nyanlända ska vara lägre än för de som är födda i Sverige eller som har bott i Sverige under lång tid.

Utgångspunkten ska också vara att ersättningen begränsas till ett ersättningssystem, dvs. etableringsersättning. Begränsningen ska bestå under de första fem åren i Sverige. Den som behöver vara föräldraledig under tiden med etableringsersättning ska behålla sin etableringsersättning under ledigheten, dock med krav på regelbunden kontakt med Arbetsförmedlingen eller kommunen för planering av återgången till arbetsmarknaden efter ledigheten.

Idag är den statliga etableringsersättningen generell och lika oberoende av var i landet man bor. Ersättningen motsvarar 6 776 kronor i månaden och betalas ut under högst två år, givet att man deltar i Arbetsförmedlingens etableringsinsatser. Därutöver kan nyanlända få flera slags ersättningar: Den som har barn som bor hemma kan få etableringstillägg, och deltagare som bor ensamma och har höga hyreskostnader kan ansöka om bostadsersättning. Barnfamiljer kan få bostadsbidrag enligt ordinarie regler.

Etableringsersättningen (liksom etableringstillägget och bostadsersättningen) minskar om deltagaren har ett arbete som en aktivitet i sin etableringsplan. Sedan 2018 påverkar även inkomster av arbete som inte ingår i etableringsplanen. De förändrade reglerna 2018 ställer högre krav på faktiskt deltagande i etableringsinsatserna, men innebär samtidigt försämrat ekonomiskt utbyte vid extra arbete genom att arbete samma dag som etableringsinsatsen minskar ersättningen. Andra bidrag som kan kombineras med etableringsersättning är barnbidrag och flerbarnstillägg, liksom underhållsstöd och kompletterande försörjningsstöd.

Införandet av modellen med etableringsersättning har bidragit till att göra det mer lönsamt för nyanlända att arbeta än tidigare. Att ersättningen är individuell innebär också att både kvinnor och män har incitament att delta i etableringsinsatser. Beräkningar visar dock att det ekonomiska utbytet av arbete är större för hushåll utan barn än för de som har barn. Det ekonomiska utbytet är därmed ofta lägre för kvinnor, vilket förklaras av att de i högre utsträckning är ensamstående med barn. Samtidigt är etableringsersättningen ofta högre än försörjningsstödet. Det betyder att skillnaden mellan att arbeta och leva på bidrag är mindre för en person som uppbär etableringsersättning än för en person med försörjningsstöd. Att etableringsersättningen är högre kan också uppfattas som orättvist.

Moderaterna menar att staten måste ta ett större ansvar för den misslyckade integrationen på arbetsmarknaden, istället för att lägga över kostnaderna på kommunerna. Vi vill därför se en lägre statlig ersättning till nyanlända jämfört med idag under de första fem åren i Sverige. Detta skulle innebära en lägre ersättning för nyanlända under en längre tid för de som inte lyckas skaffa ett arbete. I de fall den samlade ersättningen fortsatt överstiger vad ersättningen hade varit om individen permanent och lagligt bott i Sverige bör bostadsbidraget justeras ner.

För att ersättningar till nyanlända ska kunna hållas på en nivå som upprätthåller drivkrafterna till arbete krävs det att rätten till kompletterande försörjningsstöd tas bort. Det är generellt sett förhållandevis ovanligt med kompletterande försörjningsstöd under längre tid. Men bland familjer med många barn förekommer det oftare, vilket sannolikt förklaras av att den extra ersättningen när man har många barn är högre inom försörjningsstödet. Av hushåll med minst fyra barn som hade etableringsersättning under minst tio månader fick vart åttonde kompletterande försörjningsstöd. Det är också bland dessa hushåll som incitamenten till arbete är som sämst.

För att ytterligare stärka drivkrafterna till arbete för barnfamiljer vill Moderaterna därför att etableringstillägget avskaffas. Det gör det mer lönsamt att gå från etableringsersättning till arbete. Detta kommer att snabba på inte minst kvinnors inträde på arbetsmarknaden och förbättra självförsörjningsgraden.

Bidragstak

För att arbetsinkomst ska bli mer lönsamt i förhållande till bidrag och för att fler personer ska jobba, vill Moderaterna också införa ett bidragstak för personer som lever på försörjningsstöd. Ett bidragstak minskar marginaleffekterna och motverkar att drivkrafter till arbete försvinner när bidrag staplas på varandra.

Bidragstaket ska utgöra en maxnivå för den samlade ersättning som mottagare av försörjningsstöd kan få. Nivån kommer att bero på hur personens hushåll ser ut liksom om denne har försörjningsansvar för barn. Den exakta utformningen och antalet taknivåer måste utredas, men utgångspunkten ska vara att ett hushåll utan skattepliktig inkomst maximalt ska kunna erhålla samlade bidrag som uppgår till 75 procent av den disponibla inkomst som hushållet skulle haft vid ett arbete till lägstalön.

De största problemen med bristande jobbincitament finns hos hushåll med flera barn. Det är också för dessa hushåll som bidragstaket skulle ha störst påverkan. Bidragstaket ska i första hand uppnås genom att konstruktioner och bidragsnivåer görs om, så att det inte är möjligt att stapla bidrag på varandra i den utsträckning att arbete inte lönar sig. Som ett ytterligare steg i införandet av reformen ska, under den tid det tar för hela reformen att implementeras, bostadsbidraget minskas i det fall den samlade ersättningen överstiger 75 procent av lönen från ett jobb. För att detta ska göras effektivt krävs ett gemensamt statligt utbetalningssystem för offentliga bidrag.

Mer restriktiv och enhetlig hantering i försörjningsstödet

Socialstyrelsen fastställer en riksnorm för ekonomiskt bistånd och därutöver sker en individuell bedömning. Det innebär att kommuner idag kan fatta beslut lokalt om avvikelser från riksnormen, exempelvis genom att göra undantag för vissa inkomster i inkomstprövningen eller genom att inkludera vissa saker i normen utöver vad som fastställts av Socialstyrelsen. Till följd av det kommunala utjämningsystemet har kommunerna små ekonomiska incitament att få personer med försörjningsstöd i arbete, eftersom kommunerna blir kompenserade via utjämningsystemet för kostnaderna i försörjningsstödet. Avvikelserna från riksnormen i form av högre ersättning innebär också att de ekonomiska incitamenten att gå från bidrag till arbete minskar.

Moderaterna vill därför avskaffa möjligheten för kommuner att avvika från riksnormen. Moderaterna vill även se en mer restriktiv och enhetlig hantering av vilka kostnader, utöver riksnormen, som ersätts med ekonomiskt bistånd. Hänsyn bör dock kunna tas till att det råder olika hyresnivåer i olika delar av landet.

Den av Socialstyrelsen fastställda riksnormen bör inte enbart utgöra en lägstanivå utan bör vara det enda som får prövas i den individuella prövningen, och undantag från inkomstprövningen ska inte få förekomma. Det innebär inte att till exempel ett hushåll med två vuxna och två barn alltid får lika mycket som ett annat, eftersom försörjningsstödet utgår från en individuell bedömning och riksnormen är en norm för skälig levnadsnivå snarare än en bidragsnivå i kronor. Men det innebär att inga generella undantag bör få förekomma.

Sänkt skatt på de allra lägsta arbetsinkomsterna

Lönsamheten i att gå från bidrag till arbete beror också på hur mycket den som arbetar får behålla av lönen. Moderaterna vill därför sänka skatten för dem som arbetar. Det ska göras genom att jobbskatteavdraget förstärks. Till skillnad från exempelvis ett förvärvs-avdrag, som regeringen föreslagit i budgetpropositionen för 2021, innebär ett förstärkt jobbskatteavdrag lägre skatt på arbetsinkomster men inte på bidragsinkomster. Därmed förbättras utbytet av att gå från exempelvis a-kassa eller aktivitetsstöd.

Totalt sett ger jobbskatteavdraget en extra månadslön för den med låg inkomst. Liknande avdrag finns i ett stort antal länder och har visat sig vara en effektiv åtgärd för att få fler, inte minst kvinnor, att gå från bidrag till egen försörjning.

Ett förstärkt jobbskatteavdrag för att förbättra integrationen bör vara utformat så att inkomstförstärkningen är som störst för låga inkomster, för den som delvis går på bidrag och delvis lön under ett år. Tillsammans med sänkta bidrag kan en sådan reform sänka skattekilarna rejält och kraftigt öka utbytet av att arbeta.

En ny jobbprenie

Ytterligare ett sätt att göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete är att införa en ny jobbstimulans som tillfälligt förstärker incitamenten för nyanlända och de som är långvarigt bidragsberoende.

För att öka utbytet av arbete införde alliansregeringen en jobbstimulans som innebär att en person som haft försörjningsstöd under sex månader kan undanta 25 procent av nettoarbetsinkomsten från avräkningen från försörjningsstödet under två år. En uppföljning från Socialstyrelsen 2016 visade dock att bara 1,8 procent av biståndsmottagarna hade fått ta del av jobbstimulansen, och av antalet biståndshushåll med barn hade knappt fyra procent fått den.

Sammantaget kan sägas att dagens system inte har fungerat. Trots att det huvudsakliga målet är att en individ ska bli självförsörjande, kan jobbstimulansen samtidigt försvåra detta eftersom det innebär att försörjningsstöd ges även vid högre inkomster. Det tar därmed längre tid för individen att lämna försörjningsstödet. Det finns troligen även en ovilja att efterfråga försörjningsstöd om det inte är nödvändigt, och det är bara genom att efterfråga försörjningsstöd som en person kan nyttja det. Det är därför inte sannolikt att en förstärkning av jobbstimulansen kommer att få några avgörande effekter för att få fler att lämna försörjningsstödet för arbete.

Moderaterna vill ersätta jobbstimulansen med en jobbprenie som innebär ett fördubblat jobbskatteavdrag för personer med långvarigt bidragsberoende. Möjligheten att få premien ska gälla under två år, med en bakåtblickande kvalificeringsperiod. Stödet ska vara 10 procent av arbetsinkomsten, men maximalt 2 500 kronor per månad under maximalt 18 månader. Stödet riktas till personer som varit arbetslösa mer än ett år och som börjar arbeta.

Krafttag mot bidragsfusk

Idag kan samma hushåll ta emot flera olika bidrag, från flera olika myndigheter. Genom att renodla systemen skulle det vara enklare att få överblick över de ekonomiska drivkrafterna till arbete. Men det behövs även förändringar för att säkerställa att bidragen går till dem som har störst behov av dem. Dessvärre har det svenska välfärdssystemet istället i det närmaste blivit en bankomat för bedragare. De senaste tio åren har antalet anmälda bidragsbrott ökat med 153 procent. Summorna som försvinner uppskattas till 18 miljarder kronor – varje år. För att komma tillrätta med detta behöver det tas krafttag mot bidragsfusk.

Moderaterna vill införa ett gemensamt utbetalningssystem för offentliga bidrag. Detta skulle ge en bättre överblick över de samlade bidragen, på både individnivå och samhällsnivå. Förslaget är också centralt för att kunna genomföra ett bidragstak. Ett gemensamt utbetalningssystem skulle samtidigt ge större möjligheter att bekämpa bidragsbrott.

En bidragsbrottsenhet bör inrättas på Försäkringskassan – och ansvaret för att åtala bidragsbrott flyttas till Ekobrottsmyndigheten. Extra kraft ska läggas på att upptäcka, åtala och fälla den organiserade bidragsbrottsligheten, som sammantaget omsätter miljardbelopp. Dessutom bör underrättelseskyligheten vid misstanke om bidragsbrott utvidgas till fusk och missbruk som utförs av företag och organisationer. Socialtjänsten ska också ha möjlighet att underrätta andra myndigheter vid misstanke om brott.

Socialtjänstlagen bör ändras i syfte att tydliggöra att kommuner kan göra regelbundna och vid behov oanmälda hembesök hos den som har försörjningsstöd. Detta för att upptäcka missförhållanden, men också för att säkerställa att det inte förekommer fusk exempelvis med hur många som bor på adressen och att personen ifråga står till arbetsmarknadens förfogande. Om en person inte accepterar sådana hembesök bör möjligheten finnas att helt eller delvis dra in försörjningsstödet under en period.

Alla som kan ska bidra till samhället

I Sverige ska motprestation på heltid krävas av alla som kan arbeta men som istället lever på försörjningsstöd. Bidrag ska inte innebära betald fritid.

Om valet står mellan att vara ledig med bidrag eller att jobba, så behöver sannolikt skillnaden mellan de två alternativen vara större än om valet står mellan att delta i aktiviteter för att få bidrag och att jobba. För att nyttan av fritid inte ska räknas in i kalkylen som görs när en person ska gå från bidrag till jobb, krävs tydliga aktivitetskrav för de bidrag som erhålls av arbetsmarknadsskäl. Att få pengar utan motprestation ska inte vara ett alternativ för den som skulle kunna jobba.

Forskning visar att krav på att personer med försörjningsstöd ska delta i olika aktiviteter leder till att färre får bidraget och fler blir sysselsatta. Detta gäller inte minst unga och invandrare. Ett aktivitetskrav kan innebära en möjlighet att under en period av arbetslöshet utveckla sin kompetens eller andra färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden och att människor ska känna att de är del i ett sammanhang och därmed minska risken för den isolering som långvarig arbetslöshet kan medföra. Det begränsar också möjligheterna till svartarbete, och det blir även en kontrollmekanism för att man befinner sig i Sverige.

Moderaterna vill se ett krav på heltidsaktivitet, i hela landet, för alla som har försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl. Socialtjänstlagen behöver därmed skärpas så att alla kommuner ställer krav på motprestation för att en person ska kunna leva på

bidrag. Om den som får bidrag utan godtagbart skäl inte deltar i de aktiviteter som krävs, ska försörjningsstödet kunna sänkas.

Moderaterna menar att alla som saknar kompetens för att matcha arbetsgivarnas behov, men som med rimliga insatser har möjlighet att uppnå sådan kompetens, ska ha utbildning som heltidsaktivitet om de lever på bidrag. Bristande utbildning och språkkunskaper är de största hindren för invandrare att etablera sig på arbetsmarknaden.

Samtidigt som den snabba tekniska utvecklingen leder till att enkla jobb försvinner har antalet invandrare som saknar de färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden blivit större. En förutsättning för att fler invandrare ska kunna bli självförsörjande är därför att de skaffar tillräcklig utbildning och grundläggande kunskaper i svenska.

Personer som uppbär föräldraförsäkring och söker kompletterande försörjningsstöd på grund av låg sjukpenninggrundande inkomst, i många fall invandrare, bör delta i exempelvis språkinsatser eller på andra sätt förbereda för en återgång till arbetsmarknaden efter ledigheten.

Även arbetssökande ska vara ett obligatoriskt moment och ingå i aktivitetskravet. Hög sökaktivitet stärker människors möjligheter att få ett jobb. Till exempel visar studier också att invandrarkvinnors etablering på arbetsmarknaden skulle förbättras om de sökte jobb i större utsträckning. Det är därför centralt att öka sökaktiviteten bland kvinnor från länder utanför Europa.

Vidare bör socialtjänstlagen tydligt slå fast att den som är arbetsför är skyldig att stå till arbetsmarknadens förfogande i hela landet på samma sätt som den som uppbär a-kassa.

För personer som tagit del av kompetenshöjande insatser men ändå inte når upp till de krav som finns på den svenska arbetsmarknaden kan det vara värdefullt att delta i andra typer av aktiviteter och utföra uppgifter som är samhällsnyttiga.

Idag kan det vara svårt för kommuner att ställa krav på samhällsnyttiga insatser inom ramen för försörjningsstödet. Moderaterna föreslår därför att socialtjänstlagen ändras så att det är möjligt att kräva deltagande i fler slags aktiviteter. Socialtjänstlagen ger idag möjlighet att ställa krav på att de som söker försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska delta i kompetenshöjande insatser. Även om aktiviteten i möjligaste mån ska vara meningsfull så bör lagstiftningen ta sikte på själva aktiveringen, snarare än att innehållet ska vara kompetenshöjande. Det innebär att fler typer av aktiviteter kan bli aktuella för personer med försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl.

Alla ska kunna bidra efter sin förmåga

Svensk arbetsmarknad kännetecknas av relativt få jobb som inte kräver utbildning och att andelen arbeten som kräver en längre utbildning ökar. Samtidigt är det många, i synnerhet invandrare, som inte har den kompetens och den utbildning som efterfrågas på arbetsmarknaden. En genomgång av Statistiska centralbyrån visar att en fjärdedel av de som invandrat till Sverige de senaste åren har som högst en förgymnasial utbildning. För de som är 45 år eller äldre är andelen större. Och bland de som är över 54 år är det en av tre som har högst en förgymnasial utbildning.

Sammantaget innebär det att det kommer att vara en mycket lång väg för många av de som invandrat till Sverige under senare år för att uppnå den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar på den reguljära arbetsmarknaden. Samtidigt måste det finnas en möjlighet för alla att bidra och göra rätt för sig efter sin egen förmåga.

Genom att öppna för samhällsnyttiga insatser inom ramen för heltidsaktiviteterna bör många personer som står långt ifrån arbetsmarknaden kunna bidra. Men det kan även krävas andra insatser för människor som under lång tid befunnit sig i utanförskap, liksom för de som har väldigt små möjligheter att någonsin komma in på arbetsmarknaden. För dem kan nya möjligheter och långvariga lösningar för en meningsfull sysselsättning behöva övervägas.

Fokus på utbildning

Förhållandevis många nyanlända i Sverige har enbart en utbildningsnivå motsvarande högst grundskola. Samtidigt visar forskning att utbildning förbättrar möjligheterna för invandrare att etablera sig på arbetsmarknaden, inte minst de som är födda utanför Europa. Flera studier tyder också på att språkutbildning för invandrare har gynnsamma effekter för integrationen på arbetsmarknaden. Senare års flyktingströmmar medför därmed också ett ökat behov av vuxenutbildning på alla nivåer. Möjligheten till vidareutbildning och kompetensutveckling är också ett sätt att undvika att människor fastnar i lågkvalificerade jobb, samtidigt som det bidrar till att fler kan etablera sig på arbetsmarknaden när de lågkvalificerade jobben blir tillgängliga genom att andra avancerar till mer kvalificerade befattningar.

Skattelättnad för företag som satsar på utbildning för sina anställda

För att stimulera omställning och kompetensutveckling genom hela arbetslivet behöver staten leva upp till sin del av samhällskontraktet genom att underlätta för såväl arbetsgivare som individer att investera i utbildning.

För att göra det mindre kostnadskrävande för arbetsgivare att investera i sina medarbetare föreslår Moderaterna skattelättnader för företag som köper utbildning till sina anställda.

En utvidgad avdragsrätt för utbildning innebär att fler arbetsgivare kan säkerställa att medarbetarna har den kompetens som exempelvis den digitala utvecklingen kräver. Samtidigt kan det också underlätta för nyanlända och för personer med kort utbildning att skaffa sig ett första jobb, eftersom avdraget kan möjliggöra för företag att anställa personer som inte har alla nödvändiga kvalifikationer som krävs och sedan kombinera nyanställningen med utbildningsinsatser.

Avdraget ska riktas till alla arbetsgivare, men är särskilt angeläget för branscher som på längre sikt har stora rekryteringsbehov. Skattelättnad på vidareutbildning skulle också kunna innebära att fler kan höja sin kompetens under och i kölvattnet av coronakrisen, för att vara redo när utvecklingen vänder.

Moderaterna föreslår att avdragsrätten för företagets utbildningskostnader utvidgas också till sådan utbildning som inte är direkt kopplad till företagets verksamhet i de fall den är kopplad till omställning. För personer med kort utbildning eller personer som varit i Sverige kortare tid än fem år bör incitamenten stärkas ytterligare.

Utbildningsplikt

Ungefär en tredjedel av de nyanlända som kommer till Sverige saknar grundskoleutbildning från sitt hemland. Utbildning är en förutsättning för att få ett arbete och klara sin egen försörjning. Enligt migrationsöverenskommelsen 2015 ska nyanlända som saknar grundskoleutbildning omfattas av utbildningsplikt. Det innebär

att denna grupp förses med grundläggande och avgörande kunskaper för att kunna ta sig in på svensk arbetsmarknad. En form av utbildningsplikt har visserligen införts, men resultatet är hittills blygsamt. Dessutom är innehållet i utbildningsplikten otydligt och behöver förtydligas. Vid utgången av 2019 omfattades nära hälften av deltagarna i etableringsprogrammet av utbildningsplikt, varav endast omkring 10 procent tog del av reguljära studier.

Det behövs en utbildningsplikt som verkligen fungerar, och därför bör dagens form av plikt skärpas.

Moderaterna menar att alla nyanlända som saknar tillräcklig utbildning för att motsvara det som arbetsgivarna efterfrågar i normalfallet ska ha utbildning som heltidsaktivitet om de lever på bidrag. I de fall utbildning inte är relevant är det viktigt att individen har en heltidsaktivitet, t.ex. i form av samhällsnyttig sysselsättning.

Eftersom Arbetsförmedlingen har stora brister och resultaten för nyanländas etablering i Sverige inte är tillfredsställande anser Moderaterna vidare att kommuner i vissa fall ska kunna ta över ansvaret för integrationen och etableringen av nyanlända. Det ska till exempel kunna ske i pilotprojekt med kommuner som utarbetat framgångsrika modeller för att slussa in nyanlända på arbetsmarknaden.

Lägre anställningskostnader så att fler kan få jobb

Många bedömare menar att ett av grundproblemen för att invandrare ska kunna komma in på arbetsmarknaden är att Sverige har höga minimilöner och den lägsta lönespridningen av alla OECD-länder. Inte sällan framförs också att fler enkla jobb, det vill säga arbeten med låga formella kvalifikationskrav, skulle underlätta inträdet på arbetsmarknaden – inte minst för asylinvandrare som ofta saknar de kunskaper som behövs för att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är tydligt att språkraven är väsentligt lägre i enkla jobb. Det är därför rimligt att tro att fler enkla jobb skulle underlätta integrationen på arbetsmarknaden.

I Sverige är andelen enkla jobb låg, internationellt sett. Moderaterna anser att integrationen skulle underlättas genom en mer flexibel lönebildning som innebär att det skulle kunna skapas helt nya, enkla jobb med väsentligt lägre löner än de som anges av kollektivavtalen.

Moderaterna har under lång tid påtalat vikten av en anställning där nyanlända, och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, under en begränsad tid kan kombinera arbete och utbildning, till en lägre lön. Inte minst för att möta den stora asylinvandringen under 2015. Det är därför djupt beklagligt att regeringen ännu inte implementerat parternas egen lösning ”etableringsjobb”. Detta trots löften om att jobbformen skulle varit på plats redan första halvåret 2019. Coronakrisen har nu i stället förvärrat situationen ytterligare för dessa grupper. Enligt regeringens budgetproposition för 2021 arbetar regeringen för att etableringsjobben ska införas under 2021.

Moderaterna anser att etableringsjobben bör införas skyndsamt. Om inte arbetsmarknadens parter sedan fullt ut säkerställer att den lösning som de har förhandlat fram ger tydliga resultat kommer politiken troligen att behöva kliva in, exempelvis genom att lagstifta om anställningsformer som är anpassade för dessa grupper.

Forskning pekar på betydelsen av anställningsstöd för att sänka anställningskostnaderna för grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, inte minst nyanlända och andra som står långt ifrån arbetsmarknaden. Skälet är att en stor del av

integrationsproblemen på arbetsmarknaden tycks bero på att många invandrare, inte minst nyanlända, saknar den kompetens som arbetsgivaren efterfrågar.

Nystartsjobben blev snabbt, när de introducerades 2007, den mest nyttjade formen av anställningsstöd och är fortfarande det anställningsstöd som har flest deltagare, varav en hög andel invandrare. Nystartsjobben har visat sig leda både till minskade arbetslöshetstider och till att fler företag överlever. Villkoren för nystartsjobben har ändrats vid ett flertal tillfällen.

I februari 2017 skärptes kraven vilket bland annat innebar att arbetsgivarna måste ha kollektivavtal och att ersättning som längst kan betalas ut under två år. Även regelverket för ersättningens storlek förändrades. Antalet nystartsjobb minskade därmed snabbt. Kravet på kollektivavtal avskaffades dock i augusti 2019 som en följd av januariöverenskommelsen, men antalet nystartsjobb har fortsatt att minska.

Subventionsnivå och regelverk påverkar användandet av nystartsjobben och möjligheten att anställa nyanlända och långtidsarbetslösa till lägre anställningskostnader. I ett läge med stora strukturella problem på arbetsmarknaden och en kris som förstärker problemen ytterligare vill Moderaterna se förstärkningar av nystartsjobben för att motverka den ökande långtidsarbetslösheten, inte minst bland invandrare.

Förstärkningen bör ske genom att under en begränsad tid höja ersättningen till arbetsgivarna när de anställer nyanlända och långtidsarbetslösa. För att främja volymutvecklingen i nystartsjobben bör även praktikvolymerna inom arbetsmarknadspolitiken öka eftersom praktik är en bra väg in till ett nystartsjobb.

Social rörlighet

Varje barn ska ha möjligheter att forma sin egen framtid, och inte begränsas av vilka föräldrarna är – deras inkomst, yrke eller hälsa. Med egen ansträngning ska det vara möjligt att ta sig framåt och nå sina mål.

Om människor inte ens får chansen att utveckla sina förmågor och talanger, kommer resurser i form av framåtanda och uppfinningsrikedom att lämnas outnyttjade. Värdefulla idéer riskerar att aldrig testas och utvecklas. Det drabbar hela samhället. Sverige behöver ta tillvara alla talanger som kan bidra till att bygga en starkare ekonomi och samhällsgemenskap. Det skapar i sin tur fler förebilder som kan hjälpa barn och unga att ta sig vidare för att nå sina mål i livet.

Motsatsen till löftet om social rörlighet är hotet om social ärftlighet. Det innebär att barn ärver sina föräldrars utsatthet och problem. Det är ett moraliskt misslyckande och det bryter mot allt som Sverige står för. I vårt land ska rättigheter, möjligheter och skyldigheter gälla lika för alla. Men när integrationen fungerar som sämst är risken stor att hotet om social ärftlighet inte förblir just ett hot, utan verklighet.

OECD pekar på att barn med en mindre gynnsam bakgrund får kämpa mycket för att röra sig uppåt i inkomstfördelningen. Det innebär att barnens möjligheter begränsas av deras bakgrund, och de har svårt uppnå något annat än föräldrarnas yrkes-, inkomst- och utbildningsnivå.

Den som kommer till Sverige för att bygga sin framtid här ska göra rätt för sig och bidra till det gemensamma – och samtidigt kunna lita på att staten uppfyller sin del av samhällskontraktet. En av de viktigaste pusselbitarna i kontraktet är att rusta alla barn

med tillräckliga kunskaper inför ett framtida yrkesliv och som aktiva medborgare. Då krävs tillgång till utbildning av hög kvalitet redan från tidiga år.

Ytterligare en viktig förutsättning för social rörlighet är att ha hälsan i behåll. Långvarig sjukdom, psykisk ohälsa, missbruk och andra slags hälsoproblem är betydande riskfaktorer för lägre inkomst, och därmed för utanförskap och kriminalitet. Goda vanor som påverkar livsstilen grundläggs ofta under barn- och ungdomsåren. Här ska och bör i första hand föräldrarna ha ansvar för sina barn. Det handlar både om att främja en god hälsa och om att hålla barnen borta från miljöer där de riskerar att exponeras för till exempel kriminalitet och droger. Självklart bör det också finnas möjlighet att söka stöd i sitt föräldraskap när det behövs. I de verksamheter där i stort sett alla barn deltar – förskola och skola – bör det ske ett aktivt arbete för att främja goda vanor.

Inget barn ska behöva känna att möjligheterna i livet är uttömda redan innan det börjat på allvar. Därför behövs en bred politik för social rörlighet redan från tidiga år, med fokus på utbildning. I klassrummet ska varje elev kunna få sin biljett till en resa mot att förverkliga sina drömmar.

Utökade program hos BVC i utsatta områden

Sveriges mödravård är ett viktigt verktyg för att nå gravida kvinnor som är utrikes födda och bor i utsatta områden. Preventiva åtgärder med fokus på information och rådgivning om riskfaktorer för övervikt och rökning kan bidra till förbättrad hälsa för modern och barnet så småningom.

Lokalt bedrivs utökade program för barnavårdscentralens (BVC) verksamhet. I Västra Götalandsregionen inleddes 2018 ett projekt för att förbättra livsvillkoren för barn som växer upp i särskilt utsatta områden. Istället för två hembesök efter förlossningen erbjuds sex hembesök till familjer som får sitt första barn, eller sitt första barn i Sverige, för att ge såväl föräldrar som barn ett bättre stöd. Syftet är också att sprida ökad kunskap om hur det svenska samhället fungerar för föräldrar och vilket slags stöd som finns samt att öka delaktigheten. Projektet baseras på ett hembesöksprogram som med goda resultat använts sedan 2013 i Rinkeby, där man bland annat sett att barnens tandhälsa förbättrats och att besöken till akuten minskat.

Moderaterna föreslår att programmet utökas till att gälla nationellt i landets samtliga särskilt utsatta områden. Detta med utgångspunkten att graden av insatser bör matcha hur stora behov en individ har. Det bör även undersökas om de utökade BVC-programmen kan förlängas för att övergå i en frivillig föräldrautbildning, med regelbundna träffar. Det kan till exempel handla om information gällande kost och fysisk aktivitet, förskole- och skolsystemet samt vilken hjälp som finns att tillgå i händelse av exempelvis psykisk ohälsa. En förlängning bör i så fall ta formen av ett pilotprojekt som noga utvärderas och allra helst jämförs med en kontrollgrupp för att undersöka huruvida det är verkningsfullt.

Obligatorisk språkscreening på BVC

Fler hembesök från BVC bör kompletteras med en utökad språkscreening vid den kontroll som görs när barnet är 2,5–3 år gammalt. Vid besöket görs en uppföljning av barnets språkutveckling och talutveckling. Vanligtvis skickas en remiss till en logoped om barnet har svårigheter med språket. Om barnet har ett annat modersmål kan språkscreeningen göras med tolk.

Redan idag rekommenderas BVC kontakta aktuell förskola för att diskutera barnets kommunikation och språk både på svenska och på barnets modersmål om man upptäcker brister. Dagens språkscreening bör däremot kompletteras med ett särskilt uppdrag att bedöma barnets språkliga nivå på det svenska språket jämfört med vad som förväntas av barn med svenska som modersmål. Vid brister bör BVC i samråd med vårdnadshavare kontakta berörd förskola för initierandet av särskild språkförskola alternativt kontakta hemkommunen för vidare kontakt gällande att erbjuda språkförskola för barnet.

Språkförskola

För barn som aldrig eller mycket sällan möter svenska språket i hemmet behövs en särskild språkförskola för att de ska kunna svenska tillräckligt bra när de börjar skolan. Språkförskolan ska rymmas inom ordinarie förskoleverksamhet. Språkförskolan innebär att det blir obligatoriskt för barnen att gå 15 timmar i veckan på förskolan. Barnen möts av pedagoger med ett språkutvecklande arbetssätt och en målsättning för varje barns språkutveckling. Målgruppen är inte bara nyanlända barn utan även barn som är födda i Sverige. Den styrande faktorn är resultaten på den obligatoriska språkscreeningen vid 2,5–3 års ålder.

Avgiftsfri förskola för barn till föräldrar med långvarigt bidragsberoende

Förskolan är en mycket betydelsefull del av utbildningsväsendet. Den är särskilt viktig för de barn som av olika anledningar får en sämre start i livet, inte minst när det gäller socioekonomisk utsatthet. Moderaterna vill därför att barn till föräldrar med långvarigt bidragsberoende ska få särskilt stöd genom 30 timmars avgiftsfri förskola från ett års ålder. Staten ska ersätta kommunerna för deras kostnader.

Behovet av fysisk aktivitet

Idrott erbjuder vägar för barn och ungdomar in i sociala sammanhang där de lär sig ta ansvar, anpassa sig till och samarbeta med andra samt lägga grunden för en god fysisk hälsa i vuxen ålder. Forskning pekar också på att fysisk aktivitet leder till att elever presterar bättre i alla ämnen. Därutöver kan idrott fungera som en brobyggare som främjar social inkludering.

Barn till föräldrar som antingen har en lägre inkomst eller är födda i ett land utanför Europa är överrepresenterade bland de barn som angett att de inte når rekommendationen om daglig fysisk aktivitet. Barn i socioekonomiskt utsatta miljöer deltar också i lägre utsträckning regelbundet i någon organiserad idrott eller aktivitet. Samtidigt ser vi överlag en sjunkande trend för barns och ungas deltagande i föreningsidrott. Nedgången är störst bland äldre ungdomar.

Bättre kunskap behövs om vilka hinder som finns för organiserad idrott för barn och ungdomar i utsatta områden. En sådan kartläggning bör därför genomföras. Särskilt viktigt är det att nå flickor i dessa områden, då färre flickor än pojkar deltar i föreningsidrott. Vidare bör det undersökas hur befintliga, framgångsrika projekt såsom Idrottslyftet kan anpassas och omprioriteras för att i högre grad riktas mot barn och unga i utsatta områden, samt säkerställas att medlen fördelas jämlikt till pojkars och flickors idrottsutövande.

En bra skola för alla

Moderaterna vill genomföra en rad genomgripande reformer för att stärka skolans fokus på kunskap. Sådana reformer är särskilt viktiga för elever från grupper med sämre förutsättningar att nå gymnasiebehörighet och därefter lyckas i gymnasiet, som elever med utländsk bakgrund och bosatta i utsatta områden.

Jämfört med andra länder missar en svensk elev nästan ett helt år i undervisningstid under grundskolan. Snittet i OECD (2018) för den obligatoriska delen av skolan är cirka 7 500 timmar undervisningstid, medan svenska elever bara har cirka 6 900 timmar. Vidare kan det konstateras att i slutbetygen 2019 hade högst andel F i ämnena svenska som andraspråk och matematik.

Målsättningen bör vara att alla elever i svensk skola ska få mer undervisningstid. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och kunskapsresultat, och tidiga insatser har visat sig ge störst effekt. Som ett första steg ska skoldagarna på sikt utökas med en timme per dag i lågstadiet. Främst bör utökningen ske i svenska och matematik, eftersom det viktigaste målet i lågstadiets läroplan är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna. Därmed bör tre av de fem nya undervisningstimmarna per vecka avsättas till svenska och matematik.

Lovskola är ytterligare ett sätt att ge elever som behöver det mer undervisningstid. Moderaterna vill utöka satsningen på lovskola och införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola från årskurs sex för alla som riskerar att halka efter. Lovskolan ska vara obligatorisk för de elever som skolan bedömer är i behov av extra undervisning.

Därutöver bör att en obligatorisk läxhjälp införas, i form av en skyldighet för kommuner och fristående huvudmän att erbjuda läxhjälp till alla elever från årskurs fyra till nio.

Starkare och tydligare nationellt ansvar för skolor med låga kunskapsresultat och kvalitetsbrister

Att få fler elever att gå ut grundskolan med behörighet att studera vidare på gymnasiet är en av de viktigaste åtgärderna för att fler unga ska kunna frigöra sig från utanförskap. Därför är det allvarligt att skolor idag kan dras med låga kunskapsresultat och kvalitetsbrister år in och år ut utan att det får några reella konsekvenser. Det kan vi aldrig acceptera. Moderaterna vill därför införa en nolltolerans mot skolor som inte ger tillräckliga kunskaper, exempelvis skolor där inte ens hälften av grundskoleeleverna når gymnasiebehörighet.

Nolltoleransen innebär ett stärkt statligt ansvar för dåligt fungerande skolor där staten kan besluta om att ta över driften eller lägga ned en skola – oavsett huvudman. Skolinspektionens granskning av skolor behöver utgå mer från elevernas kunskapsresultat och undervisningens kvalitet. Det ska vara huvuduppdraget i regleringsbrevet till Skolinspektionen. Granskningarna bör bli tydligare och följa en betygsskala. Om Skolinspektionen bedömer att skolan har kvalitetsbrister bör en åtgärdsplan upprättas.

Efter åtgärdsplanen bör Skolverket sedan ålägga dessa skolor ett obligatoriskt kunskapskontrakt med nationella resurser kopplade till åtgärder som forskningen visar stärker kunskapsresultaten. Det kan till exempel handla om lärarhandledning, speciallärarkompetens, ledarskapsutbildning eller förstärkt elevhälsa. Det bör inte vara möjligt för en skola att tacka nej till de insatser som erbjuds.

Aktivt skolval

Valfriheten är en rättighet som alla elever ska garanteras, oavsett bakgrund, men forskning visar att det i dagsläget främst är barn från resursstarka familjer som utnyttjar det fria skolvalet. För att säkerställa att alla elever ges möjlighet att utöva denna rättighet vill vi att ett aktivt och obligatoriskt skolval införs i samtliga av Sveriges kommuner.

Moderaterna vill också att kommuner ska erbjuda information om skolvalet på fler språk än svenska för att bättre kunna nå familjer där framför allt föräldrarna har bristande språkkunskaper. Samtidigt bör socialt utsatta familjer också få information om andra delar som rör barnens utbildning, exempelvis var de kan få hjälp med läxläsning. Vid behov ska Skolverket eller annan lämplig myndighet bistå kommunerna vid utformningen av sådan information.

Det kommunala huvudmannskapet innebär att varje kommun har en egen modell för hur deras kösystem till skolan utformas. På sikt behövs ett mer enhetligt kösystem där samtliga skolor ingår. Kösystemet måste utformas transparent och rättssäkert för såväl skolhuvudmän som elever och ta hänsyn till familjer som exempelvis vill välja skola över kommungränserna.

Mer svenska för elever som behöver det

Nästan fyra av tio elever som läser svenska som andraspråk lämnar årskurs 9 utan godkänt betyg – samtidigt som 96 procent av eleverna som läser ordinarie svenska klarar godkänt. Målet måste vara att alla elever ska lämna grundskolan med behörighet till gymnasiet. Därför föreslår Moderaterna att ”elevens val” avskaffas i sin nuvarande form och att timmarna fördelas över de ämnen där eleven har störst behov. Totalt omfattar grundskolans timplan i dagsläget 177 timmar för ”elevens val”. Det är nästan lika många timmar som avsätts för ämnet teknik, och fler än antalet timmar som avsätts för hem- och konsumentkunskap.

Grundtanken med ”elevens val” är god – det uppmuntrar till nyfikenhet och tar vara på lusten att lära. Men för att sådan fördjupning ska kunna ske är det avgörande att eleven har en ordentlig grund att stå på vad gäller svenska språket.

Undervisning i modersmål kan schemaläggas både under och efter ordinarie skoldag och inom eller utom den garanterade undervisningstiden. Modersmålsundervisning kan till exempel ges som elevens val eller skolans val men ska inte ges samtidigt som undervisning i andra ämnen. Det kan förekomma att modersmålsundervisning sker parallellt med andra ämnen. Hur undervisningen i modersmål schemaläggs styrs av hur rektorn och huvudmannen väljer att organisera undervisningen.

Moderaterna menar att modersmålsundervisning aldrig ska ske på bekostnad av undervisning i andra ämnen, i synnerhet inte svenska. Modersmålsundervisningen ska inte prioriteras på bekostnad av undervisningen i exempelvis svenska eller matematik. Den bör därför ske utöver ordinarie lektionstid.

Läxfritids på lågstadiet

Många barn tillbringar en stor del av sin fritid på fritidshem. Moderaterna driver sedan tidigare förslag om att det ska vara obligatoriskt för skolor att erbjuda läxhjälp till alla elever i årskurs 4–9. Det är viktigt inte minst för att elever som kommer från studieovana hem, och vars föräldrar kanske inte kan erbjuda hjälp med läxläsning, får tillräckligt med stöd. Samtidigt behövs också tidiga insatser. Därför föreslår

Moderaterna ett läxfritids för elever i utsatta områden i årskurs 1–3. Detta ska erbjudas inom ramen för ordinarie fritidshem. Fokus ska ligga på läxläsning. Det innebär konkret att minst hälften av tiden i fritidshemmet ska ägnas åt just läxor, i lugn och ro och under uppsikt av fritidspedagoger.

För ett fungerande läxfritids krävs samverkan mellan skola och fritids, vilket i många kommuner redan finns. Till exempel bör fritidshemmen ha tillgång till information om hur undervisningen planeras samt vilka läxor eller större uppgifter som eleverna ska ta itu med. På de flesta fritidshem finns redan idag medarbetare med pedagogisk högskoleexamen. Dessa medarbetares särskilda kompetens bör kunna nyttjas ännu bättre inom ramen för läxfritids.

Eftersom läxfritids riktar sig till elever i utsatta områden är det viktigt att tröskeln för verksamheten är låg. Att föräldrarna lever på bidrag ska inte vara ett skäl till att en elev inte får möjlighet att gå på läxfritids – i många fall är det dessa barn som behöver stöd allra mest. Samtidigt vet vi att färre barn är inskrivna på fritids i områden med lägre inkomst. Därför bör läxfritids vara avgiftsfritt och erbjudas även för barn vars föräldrar till exempel är arbetslösa eller bidragsberoende.

Ytterligare ett sätt att sänka tröskeln till läxfritids är att erbjuda en måltid till eleverna. För en del barn är skollunchen dagens enda lagade mål mat. Ytterligare en måltid skulle kunna locka fler barn till läxfritids. I slutändan är det dock upp till huvudman och rektor att avgöra vad de tror är det bästa sättet att få eleverna att delta i läxfritids.

Karriärtjänster på utsatta skolor och förskolor

Moderaterna vill fortsätta att bygga ut de karriärtjänster som den borgerliga regeringen införde. Duktiga och engagerade lärare och förskollärare är en förutsättning för en fungerande skola och förskola. Därför ska skickliga lärare också ha bra betalt, kunna göra karriär och utvecklas i yrket. Statistik från OECD visar dessutom att Sveriges bästa lärare i lägre grad än i jämförbara länder finns på de skolor som har de största utmaningarna. Därför behöver satsningen på karriärtjänster på särskilt utsatta skolor utökas. Fler av de skickligaste lärarna behöver söka sig till de skolor som har störst utmaningar.

Skolkarriären börjar i förskolan. Förskolan är för många barn i utsatta områden det första mötet med det svenska samhället och det svenska språket. Därför är det särskilt viktigt att de som arbetar på förskolorna är skickliga. Moderaterna vill därför att förskollärare ska inkluderas i karriärstegsreformen för lärare.

Bristen på förskollärare är stor och på många förskolor är det i stället barnskötare eller annan personal som arbetar. Det är särskilt svårt att rekrytera personal till förskolor i utsatta områden, och där är det inte ovanligt att personalen själva inte har svenska som modersmål och därför själva talar en bristfällig svenska. Vid förskolor som har en stor andel barn med utländsk bakgrund jobbar färre legitimerade förskollärare och färre utbildade barnskötare.

Moderaterna vill även att ett kompetenslyft för förskolepersonal genomförs. Det innebär en särskilt avsatt tid för kompetensutveckling inom språkutvecklande arbetssätt. Kompetensutvecklingen bör finnas tillgänglig på olika nivåer för att kunna anpassas till olika personalgrupper.

På skolor med särskilt stora utmaningar är ett bra ledarskap en förutsättning för att kunna utveckla, leda och samordna arbetet för att alla elever ska nå målen i skolan.

Samtidigt har det blivit allt svårare att rekrytera och behålla rektorer. För att främja rekryteringen av skickliga rektorer till skolor med särskilt stora utmaningar vill Moderaterna göra en särskild satsning på kompetensutveckling och stärkt utbildning för rektorer på särskilt utsatta skolor. Även rektorer i förskolan bör inkluderas i satsningen.

Knyt övningsskolor i utsatta områden till lärarutbildningen

Den verksamhetsförlagda utbildningen är lärarstudenternas första möte med eleverna i klassrummet. För många lärarstudenter är VFU-perioden en värdefull tid som visar såväl läraryrkets möjligheter som dess utmaningar.

Sedan 2015 pågår en försöksverksamhet med särskilt utsedda övningsskolor som knyts till VFU-perioden, i syfte att höja kvaliteten på den. En utvärdering som genomförts av Universitetskanslersämbetet visade på flera positiva effekter av försöket. Moderaterna menar att skolor i särskilt utsatta områden bör prioriteras som övningsskolor. Detta för att blivande lärare ska få insikt i hur det är att arbeta på en sådan skola. Samtidigt skulle det kunna bidra till att höja kvaliteten i undervisning och underlätta skolornas rekrytering.

Särskilda insatser för nyanlända elever

Under åren 2015–2016 kom 80 000 barn på kort tid till Sverige. Nära hälften av dem var ensamkommande barn och unga under 18 år. Ökningen av antalet nyanlända elever innebar stora utmaningar i arbetet med att ge alla elever en utbildning av hög kvalitet. Med erfarenheter från de senaste åren bör utbildningssystemet ses över för att kunna ge nyanlända elever en god start i utbildningssystemet, oavsett i vilken ålder de kommit till Sverige. Skolan måste också vara tydlig om vilka värderingar som ska råda inom utbildningsväsendet såväl som samhället i stort.

De flesta nyanlända elever börjar i en förberedelseklass innan de går vidare till en ordinarie klass. Lagstiftningen begränsar en elevs tid i förberedelseklassen till maximalt två år. Flexibla skolor där eleverna efter sina egna förutsättningar stegvis kan gå över till vanlig undervisning är bra. Målsättningen ska vara att eleverna så snart som möjligt kommer in i den ordinarie undervisningen. Men bara om man har rätt förutsättningar.

För nyanlända elever i tonåren blir den totala skolgången ofta för kort för att hinna uppnå målen i grundskolans alla sjutton ämnen. Rektorn bör därför ges långtgående befogenheter att för dessa elever prioritera om i timplanen så att målen i första hand nås i de viktigaste basämnena.

För nyanlända elever bör det också övervägas en försöksverksamhet som kombinerar lovskola med sommarkollo. Detta för att fler nyanlända elever ska få en god start och ha en meningsfull sysselsättning under sommarmånaderna när skolorna är stängda. Dessa insatser bör också ses i ljuset av Moderaternas förslag om förlängd skolplikt. Elever som inte uppnår gymnasiebehörighet efter årskurs nio ska kunna fortsätta inom grundskolan för att nå gymnasiebehörighet upp till 18 års ålder, men elever ska också ha möjlighet att istället välja att gå vidare till yrkesskola som har en tydligare yrkesinriktning.

Lag och ordning

Den misslyckade integrationen har bidragit till otrygghet och kriminalitet. En kartläggning från Brå konstaterar att ”faktorer som leder till bristande integration bostadssegrering, låg utbildningsnivå och brist på sysselsättning i form av arbete eller utbildning – även bidrar till högre brottslighet bland personer med utländsk bakgrund”. Detta faktum understryker vikten av att staten tar ett stort ansvar för att integrationspolitiken fungerar väl och att den som är ny i Sverige kan bygga en framtid här: genom att ställa krav och ge möjligheter. Samtidigt kan den enskilde aldrig skylla kriminella handlingar på en misslyckad integrationspolitik.

Framför allt i Sveriges utsatta och särskilt utsatta områden, samt riskområden, är otryggheten och kriminaliteten utbredd. Det grova gängvåld som utvecklats under senare år är sannolikt den allvarligaste konsekvensen av en misslyckad integration. Kriminella nätverk och gatugång, undantaget mc-gängen, består till största del av personer med utländsk bakgrund: kartläggningar visar att minst sju av tio är utrikes födda eller har två föräldrar som är utrikes födda.

Under 2017–2020 har det skett över 300 skjutningar per år – nästan en skjutning om dagen. Ytterligare en allvarlig utveckling är att brottsligheten kryper längre ner i åldrarna. Gängen har satt i system att rekrytera yngre barn eftersom deras övertramp inte möts av tydliga konsekvenser från samhällets sida.

Studier och arbete är den enskilt viktigaste brottsförebyggande åtgärden. Lika viktigt att betona i denna fråga är föräldraansvaret: att föräldrar gör allt de kan för att deras barn ska växa upp till skötsamma individer som har goda förutsättningar att förverkliga sina egna drömmar och samtidigt bidra till det gemensamma. För barn och unga som ändå är på väg mot brottets bana behövs tidiga och snabba insatser, där polisen samarbetar med socialtjänsten och skolan.

Men mot den allvarliga brottslighet som pågår här och nu – skjutningar och annat gängvåld – måste statens svar likväl vara starkt och otvetydigt. Gängen har utvecklats till att bli som Sveriges inhemska terrorister. Därför måste de mötas med den fulla kraften i vår demokrati. För detta behövs en ny och tuffare kriminalpolitik. Våra förslag för detta presenteras i Moderaternas partimotion *Så får vi ordning på Sverige – Brottsbekämpning*.

Ulf Kristersson (M)

Tobias Billström (M)

Jessika Roswall (M)

Hans Wallmark (M)

Karin Enström (M)

Elisabeth Svantesson (M)

Lars Hjälmered (M)

Sten Bergheden (M)

Johan Forssell (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Mats Green (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Maria Malmer Stenergard (M)

